

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě

Bc. Jana Štěpáníková

Obor: Knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny
komunitního typu

**Aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách Sdružení obcí
Hlučínska**

**Activities for young readers in the libraries of the
Association of Municipalities Hlučínska**

Diplomová práce

Opava 2015

Vedoucí diplomové práce
PhDr. Marie Šedá

Abstrakt

Tato diplomová práce se zabývá srovnáním činností a služeb v knihovnách obcí na území svazku Sdružení obcí Hlučínska. Je zaměřena zejména na aktivity pro dětské čtenáře a jejím primárním cílem je tyto služby zkvalitnit a rozvinout. Sekundárním cílem této práce je iniciace navázání nebo rozvoje stávající spolupráce mezi menšími knihovnami v obcích a díky rozvoji jejich služeb i prevence sociálně patologických jevů.

Hlavním zdrojem informací jsou závěry dotazníkového šetření, jehož cílovou skupinou byly děti ze základních škol ve všech dotčených obcích.

Klíčová slova

Knihovny, čtení, děti, aktivity, Hlučínsko

Abstracts

This thesis deals with the comparison of activities and services in the libraries of municipalities in the Association of Municipalities Hlučínska. It focuses on activities for young readers and its primary goal is to improve and develop these services. The secondary objective of this study is to establish the initiation or development of existing cooperation between smaller libraries, the development of their services and the prevention of socio - pathological phenomena.

The main source of informations are the findings of the survey, whose target group were children from primary schools in all the villages.

Keywords

Libraries, reading, children, activities, Hlučínsko

SLEZSKÁ UNIVERZITA V OPAVĚ
Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Bc. Jana ŠTĚPÁNÍKOVÁ**
Osobní číslo: **F130557**
Studijní program: **N7201 Informační studia a knihovnictví**
Studijní obor: **Knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu**
Název tématu: **Aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách Sdružení obcí Hlučínska**
Téma anglicky: **Activities for young readers in the libraries of the Association of Municipalities Hlučínska**
Zadávací ústav: **Ústav bohemistiky a knihovnictví**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Účelem této diplomové práce je srovnání aktivit pro dětské čtenáře v knihovnách Sdružení obcí Hlučínska (SOH). Součástí práce je i realizace dotazníkového šetření, které proběhne u dětí ze základních škol v obcích SOH - jak těch dětí, které do knihoven chodí, tak i těch, které služby knihoven nevyužívají. Cílem práce je zlepšení služeb a aktivit pro dětské čtenáře, navázání spolupráce mezi menšími knihovnami i prevence sociálně - patologických jevů. POZNÁMKA O ORIENTAČNÍCH TERMÍNECH: Listopad 2013 - zadání práce Listopad - prosinec 2013 - seznámení se se zdroji, rešerše, osnova práce Leden - říjen 2014 - interpretace pramenů a literatury, dotazníkové šetření Listopad 2014 - únor 2015 - finální podoba práce

Forma zpracování diplomové práce: tištěná

Seznam odborné literatury:

Children's services: partnerships for success [online]. Chicago: American Library Association, 2010. ALA public library handbook series [cit. 2013-11-23].

Dostupné z: <http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10482272>.

WALTER, Virginia A. Children & libraries: getting it right [online]. Chicago: American Library Association, 2001 [cit. 2013-11-23]. Dostupné z:

<http://site.ebrary.com/lib/natl/Doc?id=10194695>.

UNIVERSITY OF ILLINOIS. Graduate School of Library Science a RICHARDSON, Selma K., ed. Children's services of public libraries. Illinois: University of Illinois, 1977. 178 s. Allerton Park Institute; Sv. 23. ISBN 0-87845-049-1.

ČERNÁ, Milena a Anna STÖCKLOVÁ. Služby knihoven a informačních středisek. Praha: Karolinum, 1992. ISBN 80-7066-703-6.

HORÁVOVÁ, Barbora a Daniela RICHTEROVÁ. Knihovny pro všechny: role veřejných knihoven v multikulturní společnosti. Praha: Multikulturní centrum Praha, 2005. ISBN 80-239-5021-5.

KOONTZ, Christie a Barbara GUBBIN. Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA. 2., zcela přeprac. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2012. ISBN 978-80-7050-612-7.

Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání: (verze platná od 1. 9. 2013) úplné znění upraveného RVP ZV. In: Opatření ministra školství, mládeže a tělovýchovy, kterým se mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. Praha, 2013.

Vedoucí diplomové práce:

Mgr. Marie ŠEDÁ

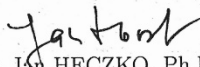
Ústav bohemistiky a knihovnictví

Datum zadání diplomové práce:

8. listopadu 2013

Termín odevzdání diplomové práce:

24. dubna 2015

Mgr. Jan HEČZKO, Ph.D.
vedoucí ústavu

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci vypracovala samostatně. Veškeré literární prameny a informace, které jsem v práci využila, jsou uvedeny v seznamu použité literatury. Souhlasím s prezenčním zpřístupněním diplomové práce v Ústřední knihovně Slezské univerzity.

V Opavě, dne 18. 12. 2015

.....
Bc. Jana Štěpáníková

Poděkování

Mé poděkování patří PhDr. Marii Šedé za odborné vedení a cenné rady, které mi pomohly při realizaci této diplomové práce. Rovněž děkuji mé rodině za podporu po celou dobu studia.

Obsah:

Úvod	1
1 Aktivita pro dětské čtenáře	2
1.1 Aktivita pro dětské čtenáře v České republice	4
1.2 Aktivita pro dětské čtenáře v zahraničí	8
1.3 Výzkumy na podporu čtení	12
1.4 Vzdělávání pracovníků knihoven	16
2 Praktická část	18
2.1 Sdružení obcí Hlučínska	19
2.1.1 Knihovny obcí Sdružení obcí Hlučínska	20
2.2 Metodologie výzkumu	23
2.2.1 Stanovení hypotéz a dotazníkové šetření – knihovny	24
2.2.2 Stanovení hypotéz a dotazníkové šetření – děti	30
3 Metodika aktivit pro dětské čtenáře	43
3.1 Doporučení pro knihovny	43
Závěr	47
Seznam použitých pramenů a literatury	49
Seznam schémat a tabulek	54
Seznam použitých zkratk	56
Seznam příloh	57

Úvod

Náplní práce *Aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách Sdružení obcí Hlučínska* je přiblížit celostátní i mezinárodní aktivity na podporu rozvoje dětského čtenářství, nastínit možnosti využití průzkumů čtenářské gramotnosti u dětské populace jako východisko pro další rozvoj čtenářství. Nezbytné je také zdůraznit nutnost mimoškolního vzdělávání pracovníků knihoven, především u pracovníků dětských oddělení.

Tato diplomová práce se pokusí zmapovat aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách Sdružení obcí Hlučínska jako svébytného regionu se zajímavou minulostí. Knihovny v obcích této oblasti jsou úzce provázány se svým okolím, školami a volnočasovými organizacemi v místě. Jejich role je jedinečná a nezaměnitelná, často také proto, že jde o jedinou kulturní organizaci v obci. Vývoj knihoven v posledních desetiletích jde cestou podpory a rozvoje komunitních aktivit. Knihovny tak mnohdy provázejí děti od mateřských škol až do dospělosti, stávají se místy trávení volného času, podporují pozitivní vztah ke knihám.

Součástí práce je realizace dotazníkových šetření, při kterých byly osloveny všechny knihovny regionu Hlučínska a téměř všechny děti ve věkové kategorii 7–11 let, které bydlí v obcích Sdružení obcí Hlučínska. Získané informace tak vychází přímo z praktického poznání fungování knihoven v regionu.

Zjištění a závěry mohou sloužit na jedné straně jako východisko a inspirace pro knihovny obcí regionu, na druhé straně mohou být významné nejen pro samotné knihovníky, ale také jejich zřizovatele. Mohou být i dokladem k obhajování činnosti knihoven, jejich dalšího rozvoje a budování dobré pověsti. Cílem je zlepšení služeb a aktivit pro dětské čtenáře, navázání spolupráce mezi menšími knihovnami i prevence sociálně patologických jevů.

1 Aktivity pro dětské čtenáře

Rozvoj čtení a čtenářství u dětí je postaven na třech základních pilířích – domovu, škole a knihovně. Každý z těchto prvků má svou nezastupitelnou roli – v rodině se vytvářejí čtenářské návyky; dítě je ve svém životě konfrontováno s přítomností knihy v domácnosti, začíná si vytvářet své vlastní čtenářské zvyky.

První setkání s knihou zažije většina dětí ve své rodině. Rodina hraje pro dětství, další vývoj jedince i pro dospělost stěžejní, v mnohém nenahraditelnou roli, ale rodina je postupně stále zřetelněji oslabována. Nedostatek času ze strany rodičů, stále častější usazování dětí před televizní obrazovku nebo počítač nedokáže rozvíjet fantazii dětí takovou měrou jako četba. Při četbě nebo poslechu jde o vlastní představivost dítěte a jeho představivost dotvářecí, představivost dítěte je neustále v činnosti.

Významem dětského čtenářství se zabýval především Zdeněk Matějček, který rozděluje dětské čtenářství do několika etap. První etapa rozvoje dětského čtenářství je prioritně závislá právě na rodině. V této etapě je dítě vystaveno prvnímu hmatovému a vizuálnímu kontaktu s knihou, prohlížením obrázků se poprvé setkává se symboly, jejichž chápání je v dalším procesu četby nezbytnou podmínkou. V tomto věku mají děti velmi rády prohlížení obrázků, leporel, krátké veršované a předčítání či vyprávění. K předškolnímu věku Matějček zdůrazňuje, že „v rodinách, kde se dětem čte večer před spaním, jsou děti lépe připraveny na čtení ve škole. A tak tedy nepromarnit příležitost k rodinnému čtení!¹ Proto je nesmírně důležité číst si před dětmi, jelikož „verba movent, exempla trahunt – slova hýbají, příklady táhnou“. Školy ani knihovny nemají takovou hybnou sílu jako čtenářské návyky z rodinného prostředí. Pokud si však děti čtenářské návyky nepřinesou z rodiny, jsou se svou podanou rukou připraveny právě školy a knihovny.

Jak uvádí Jiří Trávníček, „čtení je mediální aktivita zaměřená na knihy a jejich duševní přivlastňování; jde o čas věnovaný knihám; základní aktivita související s knihami; socio-kulturní dovednost (gramotnost).“²

„Čtenářství je pojem, který se používá zejména v souvislosti s dětskou populací; plánovité a cílevědomé rozvíjení četby zejména za pomoci školy, knihoven a jiných

¹ MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. 2013, s. 57. 143 s.

² TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: Obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize (2007)*. 2008, s. 35.

vzdělávacích institucí; rozvíjení, které je často doprovázeno institucionálně organizovanými kampaněmi a podpůrnými akcemi.“³

Z hlediska čtení škola zhodnocuje to, co rodina vytvořila. Pokud je rodina v oblasti čtenářského zázemí pro dítě nedostatečná nebo deficitní, pak rozhodující úlohu přebírá škola, popř. knihovna. Zejména první ročník povinné školní docházky v dětech rozvíjí návyky čtenářské gramotnosti, kdy se děti učí porozumět písmu a psanému textu. Tato počáteční fáze dětského čtenářství je rozhodující pro utváření budoucího čtenáře. Dítě, které se doposud knihám přiblížilo pouze poslechem, nyní dostává šanci přečíst si knihu samo, osobně. Četba dítě obohacuje po stránce vědomostní, ale má vliv i na rozšíření slovní zásoby, na zlepšení vyjadřovacích schopností dítěte. V tomto věku je dítě ještě relativně snadno ovlivnitelné a je otevřeno všem podnětům zvnějšku. Toto období, nazývané mladším školním věkem (6–8 let), se prolíná s prepubescencí (7–11 let). I když je však dítě již schopno číst samostatně, neměli by rodiče rezignovat na předčítání. Předčítáním samostatně čtoucím dětem se upevňují vztahy v rodině. Pokud se v rodině již předčítání nepraktikuje nebo ho děti nechtějí, je vhodné s dítětem hovořit o právě čtené knize, slyšet jeho názory na knihu nebo případně poradit s výběrem další četby. Probíráním přečteného textu dítě rozšiřuje své vyjadřovací schopnosti a ze strany rodičů pak cítí zájem o sebe, o svou osobu.

Situace se však výrazně zhoršuje s nástupem pubescence (12–15 let), u některých jedinců však i dříve. V tomto období jsou děti lákány širokou škálou jiných aktivit a koníčků, ať jsou to činnosti technické, kulturní nebo sportovní. V tu dobu také přichází i první lásky, a kniha tak v pomyslném žebříčku „akčních“ aktivit zaujímá jedno z posledních míst z důvodu, že „čtení je nudné“.

Veřejné knihovny v České republice nabízejí dětem širokou škálu různých aktivit. Akce jsou založeny na místním působení a dobrém poznání okolí knihovny, vztahy se vzdělávacími institucemi, komunikaci s vychovateli a vyučujícími. Vzájemná spolupráce škol a knihoven dává možnosti rozvoje dětského čtenářství, podporuje vytváření čtenářských návyků, učí děti navštěvovat pravidelně knihovnu. Atraktivní z pohledu dětí jsou akce, které přibližují knihy a příběhy vhodné pro dětské čtenáře – tyto aktivity mohou být lokální, celostátní nebo také mezinárodní.

---

³ TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: Obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize (2007)*. 2008, s. 35.

1.1 Aktivity pro dětské čtenáře v České republice

Propagací četby a podporou čtenářství se v České republice zabývá celá řada organizací. Jsou to především knihovny a jejich profesní sdružení – Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky (dále jen SKIP), jeho odborná sekce Klub dětských knihoven (dále jen KDK), Sukova studijní knihovna literatury pro mládež, ale i jiné subjekty zabývající se knihami a mládeží – Svaz českých knihkupců a nakladatelů a jeho společnost Svět knihy, Klub ilustrátorů dětské knihy, Obec spisovatelů, Česká sekce IBBY (International Board on Books for Young People – Mezinárodní sdružení pro dětskou knihu), občanské sdružení Celé Česko čte dětem, nakladatelé knih pro děti a mládež, knihkupci, ale i knihovníci a knihovnice, pedagogové a další jednotlivci, kteří se podílí na přípravě a organizaci řady zajímavých akcí, „*lokálních, regionálních i celostátních projektů s cílem motivovat děti k celoživotní lásce ke knihám a čtení.*“⁴

Mediálně nejznámější aktivitou je **Noc s Andersenem**. Je jen jednou z mnoha akcí na podporu čtenářství, kterou české knihovny vedou boj s jinými médii o zájem dětí o čtení a čtenářství.⁵ V roce 2013 bylo do projektu zapojeno v České republice 1 298 knihoven, škol a dalších institucí, které hostily 59 073 dětí.⁶ Mimo Českou republiku ale byly do kampaně zapojeny i krajanské spolky v Chorvatsku, Slovinsku, Rusku i dalších zemích. Program nocování bývá různorodý, od čtení pohádek a vyprávění příběhů přes sázení stromů pohádkovníků až po stezku odvahy. Prioritou však stále zůstávají knihy a čtení.

Mezinárodní přesah původně místní akce dokládá významné ocenění – v roce 2013 získaly zakladatelky Noci s Andersenem, knihovnice Hana Hanáčková a Mirka Čápoová z Knihovny Bedřicha Beneše Buchlovana v Uherském Hradišti, prestižní ocenění – cenu Hanse Christiana Andersena *Za propagaci a šíření znalostí o Hansi Christianu Andersenovi*. Tuto cenu uděluje dánská instituce *Hans Christian Andersen Award Committee*⁷ od roku 1996 organizacím, institucím i jednotlivcům, kteří přispěli

---

⁴ HOMOLOVÁ, Kateřina. *Uživatelská propedeutika*. 2010, s. 145.

⁵ *Noc s Andersenem*. O projektu. [online]. Praha, 2010.

⁶ ČÁPOVÁ, Mirka a HANA HANÁČKOVÁ. Kreativní, nápaditá a úžasná Noc s Andersenem 2013. Čtenář 2013, roč. 65, č. 5, s. 188-189.

⁷ Více informací o této instituci na <http://andersen-award.com/WP/en/>.

k propagaci a šíření znalostí o nejvýznamnějším dánském spisovateli Hansi Christianu Andersenovi po celém světě.⁸

Cílem projektu **Už jsem čtenář – knížka pro prvňáčka** je rozvoj čtenářských návyků žáků již od prvního ročníku školní docházky. Do projektu přihlašuje žáky prvních tříd základních škol veřejná knihovna ve spolupráci se školami v místě působnosti knihovny. V období od prosince do května připravuje pro prvňáčky návštěvy knihovny a pořádá další akce vedoucí k rozvoji zájmu o četbu (společná čtení, výstavy, besedy s autory a ilustrátory knih, apod.) „Odměnou za úspěšné absolvování projektu je pro děti „knížka pro prvňáčka“, původní česká novinka, která byla napsána a ilustrována výhradně pro účastníky projektu a kterou nelze v běžné knihkupecké síti minimálně tři roky koupit.“⁹ Řada knihoven spojuje projekt „Už jsem čtenář – knížka pro prvňáčka“ s pasováním dětí na čtenáře. Akce jsou pro děti významným krokem do světa čtení. Pasování provádějí podle místních podmínek rytíři, králové či královny, ale i knihovničtí skřítki nebo písmenkové víly. Mnohdy v těchto rolích vystupují přímo představitelé obcí.

Den pro dětskou knihu – primárním účelem je propagace knih. Z názvu projektu je zřejmé, že se jedná o knihy určené dětem. Termín pořádání je stanoven na poslední sobotu před první adventní nedělí. Aktivity jsou zaměřeny především na knihy pro děti, na četbu a na knihovnu.¹⁰ V knihovnách mohou být uspořádána setkání nad knihami, soutěže a hry, ve spolupráci s nakladatelstvími jsou organizovány prodeje knih za příznivé ceny.

Pedagogická knihovna J. A. Komenského v Praze ve spolupráci se Slovenskou pedagogickou knihnicou v Bratislavě organizuje mezinárodní projekt **Záložka do knihy spojuje školy**, v roce 2014 s mottem *Moje oblíbená kniha. „Cílem projektu je navázání kontaktů a spolupráce mezi českými a slovenskými školami, seznámení s životem dětí na Slovensku a podpora čtenářství prostřednictvím výměny záložek do knih, které děti vytvářely libovolnou technikou.“*¹¹

⁸ Cena Hanse Christiana Andersena 2013 putuje do ČR. In: *Ministerstvo zahraničních věcí: Velvyslanectví české republiky v Kodani* [online], 2013.

⁹ Svaz knihovníků a informačních pracovníků ČR. Knižka pro prvňáčka 2014. *Bulletin SKIP*. 2013, roč. 22, č. 3, s. 11.

¹⁰ Den pro dětskou knihu. In: *Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky: Akce a projekty* [online].

¹¹ INDRÁKOVÁ, Radmila. NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ MUZEUM A KNIHOVNA J. A. KOMENSKÉHO. *Záložka do knihy spojuje školy* [online], 2004 - 2014.

Další kampaň na podporu četby knih je **Rosteme s knihou**. Ta využívá propagační a informační prostředky k osvětě: mediální pořady a spoty, programy představující známé osobnosti a jejich vztah k literatuře, distribuci reklamních předmětů se slogany podporujícími četbu. V rámci projektu jsou organizovány tradiční i nové soutěže, zábavně naučné besedy, metodické semináře pro dospělé, tvůrčí dílny se spisovateli i ilustrátory, pravidelné výstavy zaměřené na dětské knihy, každoroční programy pro děti v rámci mezinárodního knižního veletrhu a literárního festivalu Svět knihy Praha.¹² Webové stránky projektu¹³ jsou rozděleny na dvě části, a to pro děti a pro dospělé. Dospělí zde mohou nalézt odborné články, tipy na knihy pro děti i aktuality z oblasti četby. Na děti čekají soutěže a zábava v podobě plnění úkolů, ale i tipy na zajímavé knihy rozdělené podle věkových kategorií. V roce 2015 proběhl již 21. mezinárodní knižní veletrh a literární festival, který kampaň Rosteme s knihou pro děti i dospělé připravuje. Tohoto 21. ročníku se zúčastnilo na 38 000 návštěvníků.¹⁴

Občanská společnost **Celé Česko čte dětem** (dále jen ČČČD) byla založena v roce 2006 Evou Katrušákovou a svým sloganem „Čtěme dětem 20 minut denně. Každý den!“ jasně definuje, co je jejím posláním. Zaměřuje se nejen na podporu čtenářské gramotnosti dětí a mládeže, ale také na propagaci hodnotné literatury a budování pevných vazeb v rodině prostřednictvím společného čtení. „*Podporou hlasitého předčítání se totiž pomáhá utvářet pevné pouto mezi rodičem a dítětem.*“¹⁵ Tuto významnou činnost pomohla společnosti ČČČD nastartovat knihovna v Českém Těšíně.

Tato městská knihovna stojí i za projektem **Škola naruby**. Projekt trvá vždy jeden školní rok a spolupracují na něm knihovny se školami v místě. Na začátku školního roku dostanou děti speciální žákovské knížky, do kterých si zapisují, kdo jim četl, jak dlouho, jakou mělo čtení úroveň atd. Tyto žákovské knížky neslouží jen k hodnocení předčítajících, ale děti do nich mohou i zaznamenávat své pocity a postřehy nebo kreslit předčítané příběhy. Knihovny pak tyto žákovské knížky vyhodnotí dle vlastních kritérií a při ukončení projektu na konci školního roku děti obdrží malé odměny.

¹² CHALUPOVÁ, Jana. Kampaň na podporu četby knih ROSTEME S KNIHOU. *Čtenář: Měsíčník pro knihovny* [online]. 2012.

¹³ Více informací na www.rostemesknihou.cz.

¹⁴ SVĚT KNIHY PRAHA 2015 v číslech. [Http://sk2015.svetknihy.cz/](http://sk2015.svetknihy.cz/) [online], 2015

¹⁵ Celé Česko čte dětem [online], 2006.

Zajímavou aktivitou, která se ale netýká přímo čtení, je **Kamarádka knihovna**, soutěž o nejlepší veřejnou knihovnu (nebo její dětské oddělení). Děti vystaví knihovně vysvědčení, kde hodnotí, co se jim na knihovně líbí/nelíbí, co by změnily, nebo naopak zachovaly (viz přílohy č. 1 a 2). Vítězná knihovna získá finanční ocenění a různé dary od sponzorů soutěže. Kamarádka knihovna je organizována co dva roky.

V rámci **Týdne knihoven** v měsíci říjnu knihovny nabízejí novým čtenářům roční registraci zdarma, odpouštějí dlužné částky za pozdní vrácení knih, ale pořádají i různé aktivity pro dospělé i děti. Mohou to být např. Maratony čtení, kdy se ve čtení střídají celé třídy, nebo soutěže v rychlosti čtení za minutu, turnaje v deskových hrách, apod. O této kampani se zmiňují i média, jako jsou televize a tisk, jelikož se jedná o akci celostátní a trvající celý týden.

Mimo tyto aktivity se v knihovnách stále pracuje i s klasickými formami práce se čtenáři – jedná se zejména o besedy a knihovnické lekce.

Beseda může být propagační nebo diskusní. Propagační seznamuje posluchače s novinkami, jako např. z oblasti právě vydaných knih, nebo chce přiblížit díla začínajících spisovatelů. Diskusní beseda je vyšší formou besedy, jelikož předpokládá, že se posluchači již s daným tématem besedy seznámili. V rámci práce s dětmi se používají oba typy besed.

Knihovnické lekce jsou často pořádány ve spolupráci se školami, které tak chtějí doplnit a obohatit své učební plány. Nejčastěji jsou lekce pořádány pro žáky základních škol. Při těchto lekcích se žáci dozvídají základní poznatky o knihách, o orientaci v knihovně, mohou si vyzkoušet spolupráci při vyhledávání knih dle katalogu apod. Knihovnické lekce je vhodné organizovat alespoň 2x ročně pro každý ročník základní školy, a to systematicky po celou dobu povinné školní docházky – tedy od 1. až po 9. třídu.

Kromě těchto celostátních aktivit knihovny navíc realizují vlastní programy – celoroční hry, kvízy, tvůrčí dílny, volnočasové aktivity pro děti (např. hraní deskových her, turnaje ve stolních hrách, společné diktáty, letní prázdninové akce apod.). Inspirace jsou získávány na společných setkáních knihovnických uskupení (Klub dětských knihoven), na seminářích, z webových stránek, na sociálních sítích knihoven, z článků v odborných časopisech. Vždy jde o zprostředkování nových, zábavných a nečekaných zážitků, které mají za úkol přivést děti k zálibě ve čtení či přímo k lásce ke knihám.

Propagaci všech těchto akcí zajišťuje převážně SKIP, který za finanční pomoci mnoha sponzorů vydává plakáty, záložky a další propagační tiskoviny a organizuje mediální kampaně. Jednotlivé knihovny propagují své aktivity na svých webových stránkách, sociálních sítích, případně v místním tisku.

1.2 Aktivity pro dětské čtenáře v zahraničí

Stejně jako v České republice, i zahraniční knihovny nabízejí svým dětským uživatelům akce celostátní, regionální i lokální. V této části práce shrneme základní informace o knihovnických sdruženích a asociacích v zemích Evropy, konkrétně na Slovensku, v Polsku, v Německu a v Maďarsku. Důvodem volby těchto zemí je přeshraniční spolupráce mezi obcí Bolatice a vesnicemi Dol'any a Kysucký Lieskovec (Slovensko), Rudy (Polsko), Linum (Německo) a Nagykovácsi (Maďarsko). Stručně budou uvedeny projekty a aktivity na podporu čtenářství v těchto zemích a uvedených obcích.

Slovensko

Na Slovensku existují dvě profesní organizace knihovníků, a to Spolok slovenských knihovníkov a knižníc a Slovenská asociácia knižníc. Slovenská asociácia knižníc je nezávislé, dobrovolné a otevřené zájmové sdružení veřejně přístupných knihoven ve Slovenské republice. Cílem asociace je podporovat rozvoj knihoven a jejich odbornou spolupráci, obhajovat knihovny a nastolovat a prosazovat program technického a technologického rozvoje knihoven.¹⁶

Kromě projektů školních knihoven (Záložka do knih spája školy a Medzinárodný deň školských knižníc) existují na Slovensku i projekty veřejných knihoven na podporu dětského čtenářství. Je to např. anketa Zlatá rybka¹⁷ – o nejlepší původní slovenskou knihu pro děti nebo nezisková organizace Osmijanko¹⁸, která pro děti každoročně pořádá celoslovenskou čtenářskou soutěž. A jako v Česku existuje projekt Rosteme s knihou, tak na Slovensku je podobně zaměřená Murova čítareň.¹⁹

---

¹⁶ SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA KNIŽNÍC. *Slovenská asociácia knižníc 2010* [online], 2010.

¹⁷ Zlatá rybka 2014. *Murova čítareň* [online], 2014.

¹⁸ Kto sme. In: *Osmijanko: nezisková organizácia* [online], 2014.

¹⁹ Více informací na www.murowacitaren.sk.

Obec Doľany (1 027 obyvatel, stav k 31. 12. 2014) se nachází v okrese Pezinok, Bratislavský kraj.²⁰ Knihovna v obci Doľany nevyvíjí žádnou volnočasovou činnost pro děti a mládež a zaměřuje se na pouhé půjčování knih.²¹

Kysucký Lieskovec (2 404 obyvatel, stav k 31. 12.2014) se nachází v okrese Kysucké Nové Mesto, Žilinský kraj.²² Stejně jako v Doľanech, i knihovna v Kysuckém Lieskovci je zaměřena na pouhé půjčování knih a nepodílí se na žádných jiných aktivitách pro děti a mládež.²³ Informace o knihovně jsou dostupné na webových stránkách obce.²⁴

Polsko

Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (Polská knihovnická asociace, SBP) je neziskovou organizací s téměř stoletou tradicí; sdružuje zaměstnance všech typů knihoven. Posláním SBP je podporovat rozvoj knihovnictví, budovat identitu knihovníka a jeho začlenění do společnosti, jakož i vytvářet pozitivní obraz knihovny a knihovnického povolání. Vizí sdružení je vytvářet prostor pro rozvoj partnerských knihoven ve společnosti založené na znalostech.²⁵

Polská celostátní kampaň na podporu čtení a předčítání se nazývá Cała Polska czyta dzieciom (v ČR známá jako Celé Polsko čte dětem, popř. Celé Česko čte dětem). Projekt vznikl pod hlavičkou nadace „ABCXXI – Cała Polska czyta dzieciom“ v prosinci roku 1998. Účelem nadace je podpora emocionálního zdraví dětí a mládeže prostřednictvím vzdělávacích aktivit.²⁶ Právě tato aktivita inspirovala paní Evu Katrušákovou z České republiky k založení obecně prospěšné společnosti Celé Česko čte dětem.

Obec Rudy (2 914 obyvatel, stav k 31. 12. 2014) patří pod gminu Kuźnia Raciborska, okres Ratibořský.²⁷ Veřejná knihovna ve vesnici Rudy je pobočkou Městské veřejné knihovny Kuźnie Raciborske²⁸. Pobočka Rudy sama neorganizuje

²⁰ Obec Doľany. [online], 2014.

²¹ Poznátky získány z e-mailové komunikace se starostou obce Doľany. Na webových stránkách obce www.dolany.sk není o knihovně zmínka.

²² Kysucký Lieskovec. [online], 2013.

²³ Poznátky získány z e-mailové komunikace se starostkou obce Kysucký Lieskovec.

²⁴ Více na <http://kysuckylieskovec.sk/firma/kniznica>

²⁵ O SBP. STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH. [online], 2012.

²⁶ O Fundacji. CAŁA POLSKA CZYTA DZIECIOMCH. [online], 2013.

²⁷ Poznátky získány z e-mailové komunikace se starostou obce Rudy.

²⁸ Více na <http://www.czytajwkuzni.pl/index.php/o-nas>

volnočasové aktivity pro děti a mládež na podporu čtenářství a věnuje se jen půjčování knih.

Německo

V Německu působí mnoho knihovnických spolků a asociací, z nichž pro podporu čtenářství je významný především Berufsverband Information Bibliothek e. V. (Profesionální asociace knihoven, BIB), která sdružuje zaměstnance pracující v knihovnách a informačních centrech. Projekt Bibliotheksleben (Knihovna života) shromažďuje zprávy o nových nebo rekonstruovaných knihovnách a o tom, co se povedlo ve světě německých knihoven.²⁹

Bibliothek & Information Deutschland (Knihovna & Informace Německa, BID) je řídicím orgánem institucí a sdružení zaměstnanců v knihovnictví v Německu.³⁰

Der Deutsche Bibliotheksverband e.V. (Německá knihovnická asociace, DBY). Cílem asociace je posílit vliv knihoven v oblasti kultury a vzdělávání ve společnosti.³¹ Zajišťuje program kulturního vzdělání pro děti a mládež pod názvem Lesen macht stark: Lesen und digitale Medien (Čtení je důrazné: Čtení a digitální média). Projekt by měl zprostředkovat radost ze čtení, prohloubit čtenářskou, informační a mediální gramotnost a zlepšit vzdělávací příležitosti. Propojuje knihy a moderní elektronická zařízení a je zaměřen na pět věkových kategorií (od 3 do 18 let).³²

Die Deutsche Gesellschaft für Information und Wissen e.V. (Německá společnost pro informace a vědění, DGI) podporuje rozvoj informační vědy a praxe.³³

Der Verein Deutscher Bibliothekare (Svaz německých knihovníků, VDB) je nejstarším sdružením knihoven a knihovníků v Německu. Účelem sdružení je posílit vazby mezi členy při vykonávání jejich profesních zájmů, prosazovat možnost rozšíření svých znalostí a podporovat akademické knihovnictví. VDB pořádá školení a konference, vydává publikace, informuje členy i veřejnost o trendech v knihovnictví a spolupracuje s dalšími organizacemi knihovnické a informační komunity.³⁴

---

²⁹ Bibliotheksleben.. *Berufsverband Information Bibliothek e. V.* [online], 2014.

³⁰ Über uns. *Bibliothek & Information Deutschland e. V.* [online], 2011.

³¹ Der Deutsche Bibliotheksverband e.V. (dbv). *Der Deutsche Bibliotheksverband e.V. (dbv)* [online], 2014.

³² Das Projekt. *Lesen macht stark: Lesen und digitale Medien* [online], 2014.

³³ Herzlich willkommen auf unserer Webseite. *Die Deutsche Gesellschaft für Information und Wissen e.V.* [online], 2014.

³⁴ Der VDB. *Verein Deutscher Bibliothekare* [online], 2013.

Linum (750 obyvatel, stav k 31. 12. 2014) je součástí města Fehrbellin, ležícího v okrese Ostprignitz-Ruppin, spolková země Brandenburg (Braniborsko). I přesto, že je součástí většího města, má vlastní samosprávu. Přímo v Linum knihovna není, knihovna se nachází až ve městě Fehrbellin. Tato knihovna se zapojuje do německých národních projektů – Soutěžní čtení, Celostátní den čtení, Světový den knih a Pohádkové dny. Vytváří ale i vlastní kampaně a projekty – jedná se o čtení pro dospělé a děti, tvorbu Literárních novin (na jejichž výrobě spolupracují knihovny celého okresu Ostprignitz-Ruppin) a Slavnost knihoven.³⁵ Z webových stránek knihovny³⁶ je patrné, že se knihovna profiluje jako komunitní centrum a nabízí mnoho aktivit nejen pro děti, ale i pro dospělé.

Maďarsko

Magyar Könyvtárosok Egyesülete (Maďarská knihovnická asociace, MKE) sdružuje knihovníky, veřejné a specializované knihovny a informační instituce s celorepublikovou působností.³⁷

Malé město Nagykovácsi³⁸ leží v okrese Budakeszi, zhruba 15 km severovýchodně od centra Budapešti. I přes snahu navázat kontakt s vedením obce a zjistit činnost knihovny nepřišla žádná odpověď (problémem může být jazyková bariéra a obava ze spamu). Knihovna v Nagykovácsi³⁹ se profiluje jako komunitní centrum a knihovna. Na svých webových stránkách knihovna nabízí rozmanité volnočasové aktivity (skládání origami, velikonoční tvoření, hudební koncerty a další).

Z tohoto nevelkého šetření je zřejmé, že rozvoji čtenářství a čtenářských návyků se věnují především knihovny v družebních obcích v Německu a Maďarsku. Slovenské a polské knihovny v této oblasti nevyvíjejí žádné aktivity. Je to oblast, která by si zasloužila větší pozornosti i z pohledu přeshraniční spolupráce obce Bolatice.

---

³⁵ Data získána z e-mailové komunikace se starostkou obce a knihovnicí v měsících prosinec 2014 – leden 2015.

³⁶ Více na <http://stadtuecherei.gemeinde-fehrbellin.de/>

³⁷ A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE. *Bemutatózás* [online], 2004 - 2014.

³⁸ Asi 10 000 obyvatel, poznatek z e-mailové komunikace s občanem Nagykovácsi.

³⁹ Více na <http://konyvtar.hu/konyvtar/521>

1.3 Výzkumy na podporu čtení

Nejvýznamnějším přínosem výzkumů na podporu čtení je určení úrovně čtenářské gramotnosti cílové skupiny. Obecným cílem těchto výzkumů je pak nalézt optimální nástroje k jejímu zvýšení. Nízká úroveň čtenářské gramotnosti má za následek řadu komplikací, ať už soukromého či profesního života. Úroveň čtenářské gramotnosti je u běžného jedince testována téměř nepřetržitě – informace v psané podobě jsou součástí našich životů v podstatě od rána až do večera. Kritickou cílovou skupinou jsou v tomto případě děti a mládež, u kterých musí být kladen velký důraz na rozvoj jejich čtenářské gramotnosti, a to jak pro období jejich vzdělávání, tak pro jejich následný plnohodnotný produktivní věk.

PIRLS

Mezinárodní šetření PIRLS (Progress in International Reading Literacy Study, Vývoj v mezinárodním výzkumu čtenářské gramotnosti) je zaměřeno na testování čtenářské gramotnosti žáků 4. ročníků základních škol. Tento projekt je realizován v pětiletých intervalech a Česká republika se do něj zapojila v letech 2001 a 2011. Na mezinárodní úrovni je projekt koordinován Mezinárodní asociací pro hodnocení výsledků vzdělávání (The International Association for the Educational Achievement – IEA), v ČR pak je jeho realizátorem Česká školní inspekce. Šetření PIRLS se snaží také zmapovat význam rodinného, školního a širšího prostředí žáků pro rozvoj čtenářské gramotnosti. Čtenářská gramotnost je zde „*chápána jako tvořivý a interaktivní proces, při kterém se klade důraz na funkční povahu čtení⁴⁰. Čtenáři by v tomto pojetí měli ovládat čtenářské strategie, při kterých uplatňují své znalosti a zkušenosti, přemýšlejí o tom, co si přečetli, vytvářejí si vlastní představy a identifikují podstatné informace a myšlenky*“.⁴¹

Ze srovnání výsledků z let 2001 a 2011 vyplývá⁴², že žáci čtvrtých tříd v Česku se během deseti let od posledního výzkumu ve čtenářské gramotnosti zlepšili. Žáci, kteří si ve svém volném čase čtou častěji pro radost, dosáhli v tomto testování lepších výsledků.

⁴⁰ PIRLS. In: Česká školní inspekce: Mezinárodní šetření [online].

⁴¹ PIRLS. In: Česká školní inspekce: Mezinárodní šetření [online].

⁴² BASL, Josef, Iveta KRAMPOLOVÁ, Vladislav TOMÁŠEK a Martina VERNEROVÁ. PIRLS 2011 & TIMSS 2001: Vybraná zjištění [online]. 2013., s. 22.

PISA

Projekt PISA (Programme for International Student Assessment, Program mezinárodního hodnocení studentů) je pravděpodobně největším a nejdůležitějším mezinárodním výzkumem v oblasti měření výsledků vzdělávání, který v současnosti ve světě probíhá. Je jednou z aktivit Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj (Organisation for Economic Co-operation and Development, OECD). V roce 2009 bylo do projektu PISA zapojeno 65 zemí. Tento projekt je zaměřen na zjišťování úrovně kompetencí patnáctiletých žáků, kteří se ve většině zúčastněných zemí nacházejí v posledních ročnících povinné školní docházky. Je koncipován tak, aby poskytoval tvůrcům školské politiky v jednotlivých zemích všechny důležité informace o fungování jejich školských systémů. Poprvé byl tento projekt realizován v roce 2000 a probíhá ve tříletých cyklech, přičemž je kladen důraz pouze na jednu konkrétní oblast zkoumání (buď matematická, čtenářská nebo přírodovědecká gramotnost). Testování se zaměřením na čtenářskou gramotnost proběhlo v letech 2000 a 2009.⁴³ Hlavním cílem výzkumu PISA je zjistit, zda si žáci různých zemí na konci povinné školní docházky osvojili vědomosti a dovednosti, které jsou nezbytné pro jejich další uplatnění.⁴⁴

Čtenářská gramotnost žáků je měřena na základě testových úloh, které jsou orientovány na získávání informací z textu, na jejich interpretaci a jejich následnou využitelnost mimo vlastní text, tzn. například hledání souvislostí mezi informacemi z textu a čtenářovou osobní znalostí světa nebo souvislostí s informacemi z jiného zdroje.⁴⁵ Výsledky ukazují, že od roku 2000 se čtenářská gramotnost patnáctiletých českých žáků zhoršila – nejvíce u žáků základních škol a žáků středních odborných škol s maturitou i bez maturity. Výsledky žáků gymnázií se téměř nezměnily a naopak žáci speciálních škol si velmi polepšili.⁴⁶ Hodnoceno obecně, čeští žáci dosáhli ve čtenářské gramotnosti podprůměrných výsledků. Největší problémy mají s posuzováním obsahu a formy textu.⁴⁷

---

⁴³ Podrobný popis výzkumu. In: *PISA 2012: Program pro mezinárodní hodnocení žáků* [online].

⁴⁴ PALEČKOVÁ, Jana, Vladislav TOMÁŠEK a Josef BASL. *Hlavní zjištění výzkumu PISA 2009: Umíme ještě číst?* [online], 2010.

⁴⁵ SLEJŠKA, Zdeněk. Stručné shrnutí výsledků mezinárodního výzkumu PISA 2009. In: *Eduin: Vzdělávání je i naše věc* [online], 2010.

⁴⁶ PALEČKOVÁ a kol. *Hlavní zjištění výzkumu PISA 2009: Umíme ještě číst?*. [online], 2010, str. 35.

⁴⁷ SLEJŠKA, Zdeněk. Stručné shrnutí výsledků mezinárodního výzkumu PISA 2009. In: *Eduin: Vzdělávání je i naše věc* [online], 2010.

Kromě vyplnění testu poskytují žáci v doprovodném dotazníku mimo jiné i informace o svých názorech a postojích k četbě. Pro třetinu patnáctiletých českých žáků je čtení oblíbenou činností, ale pro třetinu je naopak ztrátou času. V průběhu několika let se tak počet patnáctiletých, kteří čtou jen pro potěšení z četby, významně snížil. I z tohoto důvodu by bylo vhodné, aby knihovny rozvíjely svůj potenciál a soustavně děti a mládež vzdělávaly ke čtenářské gramotnosti svými aktivitami a programy.

Po srovnání výzkumů PISA z roku 2009 a PIRLS z roku 2011 je zřejmé, že čtenářská gramotnost klesá se zvyšujícím se věkem žáků. Knihovny by se proto měly více zaměřit na věkovou kategorii 10–15 let, ve které nejvíce dochází k poklesu zájmu o čtení.

PIAAC

Mezinárodní výzkum PIAAC (Programme for the International Assessment of Adult Competencies, Mezinárodní výzkum vědomostí a dovedností dospělých) je součástí strategie OECD zaměřené na rozvoj a aktivaci dovedností a jejich efektivní využívání.⁴⁸ V rámci výzkumu byly zkoumány osoby ve věku 16–65 let prostřednictvím testů a dotazníků. V testech byly hodnoceny oblasti numerické gramotnosti a dovednost řešení problémů v prostředí informačních technologií, ale i gramotnost čtenářská. Zkoumání proběhlo mezi lety 2010–2013.

Projekt PIAAC slouží jako doplněk k výzkumu vědomostí a dovedností patnáctiletých žáků PISA. Zatímco PISA zjišťuje, jak a co se žáci naučili, „*PIAAC zjišťuje, jak dospělí získané dovednosti dále rozvíjejí, jak je používají a jaký z nich mají úspěch.*“⁴⁹

Respondenti z České republiky dosáhli ve zkoumání čtenářské gramotnosti průměrných výsledků. Pokud srovnáme výsledky výzkumu IALS (International Adult Literacy Survey, Mezinárodní průzkum literární gramotnosti dospělých) z roku 1998⁵⁰ s výsledky PIAAC, zjistíme, že čtenářské dovednosti dospělých Čechů se v uplynulých

---

⁴⁸ STRAKOVÁ, Jana, Arnošt VESELÝ a Lucie KELBLOVÁ. *Hlavní zjištění z mezinárodního výzkumu vědomostí a dovedností dospělých PIAAC* [online], 2013.

⁴⁹ Straková, 2013, tamtéž.

⁵⁰ Literacy in the Information Age: Final report of the international adult literacy survey. [online], 1998.

15 letech ani nezlepšily, ani nezhoršily, zatímco čtenářská gramotnost nejmladších respondentů se rapidně zhoršila.

Čteme?

V České republice proběhly pod vedením Prof. PhDr. Jiřího Trávníčka, M.A. (Ústav pro českou literaturu Akademie věd ČR) zatím tři výzkumy zaměřené na čtenáře a čtení. Zkoumání probíhá v tříletých cyklech, započalo v roce 2007 a zatím poslední se uskutečnilo v roce 2013.

Každé z šetření se realizovalo na vzorku 1 500 osob starších 15 let s tím, že 80 % dotazů se opakuje a zbývajících 20 % je zaměřeno na různé oblasti čtenářství (2007 – knihovny, 2010 – beletrie, 2013 – knižní trh).⁵¹ Z hlediska této práce je důležitý výzkum první, zaměřený na knihovny. Co mělo na respondenty rozhodující vliv, kdo nebo co je k četbě přivedlo.

Největší vliv na četbu mají domov a rodiče (49 %), 33 % si cestu k četbě našlo samo a škola nebo knihovna ovlivnila 18 % čtenářů.⁵²

Tyto ne zcela povzbudivé výsledky výzkumů mohou být jedním z důvodů pro pořádání kvalitních kulturních a vzdělávacích pořadů v knihovnách. I když se hodnota 18 % může zdát vcelku zanedbatelnou, po rodině a škole jsou knihovny institucemi, které mají vliv na rozvoj komunikačních dovedností dítěte, jeho čtenářských schopností, rozvíjí jejich fantazii a vyjadřování, rozšiřují slovní zásobu. V neposlední řadě knihovny poskytují ve většině případů milé a uklidňující prostředí, jsou místem, kde se mohou setkávat různé generace a sociální vrstvy. Ze všech těchto důvodů mají knihovny zjevný potenciál pro nové aktivity a formy práce se čtenářem.

---

⁵¹ Čtenáři a čtení v České republice. Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i. [online], 2014.

⁵² TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize (2007)*. 2008, s. 114.

1.4 Vzdělávání pracovníků knihoven

Vzdělávání při práci je důležité pro všechny profese. Jeho progresivní rozvíjení při vykonávání pracovní činnosti posunuje zaměstnance dále. Co se týče knihovníků, dobře a kvalitně vzdělaný knihovník dokáže sám vzdělávat další lidi – děti a mládež, seniory, maminky na mateřské dovolené, dlouhodobě nezaměstnané, apod.

Vzdělávání knihovníků má v České republice dlouholetou tradici. Jsou to nejen rekvalifikační kurzy, ale i kurzy cílené na konkrétní oblasti, jako např. zlepšení počítačové gramotnosti, kurzy akvizice a katalogizace, kurzy lektorských dovedností, komunikace s veřejností a další.

Podle Indikátoru Standardu pro dobrou knihovnu by mělo být standardem, že: *„Dalšímu odbornému vzdělávání je ročně na 1 pracovníka věnováno minimálně 48 pracovních hodin. Pracovníci působící v knihovnách s rozsahem provozní doby menším než 10 provozních hodin týdně absolvují další odborné vzdělávání ročně v rozsahu nejméně 8 pracovních hodin.“*⁵³ Podle směrnice IFLA: *„Kvalifikovaní knihovníci mají mít ukončené vysokoškolské vzdělání nebo postgraduální kurz z knihovnictví a informačních věd na škole knihovnických a informačních studií.“*⁵⁴

Mimoškolní vzdělávání pracovníků organizují veřejné i specializované krajské a pověřené knihovny podle potřeb plynoucích ze změn, kterými knihovnictví prochází. Cílem těchto vzdělávacích nabídek je udržení vysokého standardu zaměstnanců knihoven.

Ministerstvo kultury ČR zaštiťuje program Veřejné informační služby knihoven (dále jen VISK), který je složen z devíti podprogramů. Mimoškolnímu vzdělávání pracovníků knihoven je věnován podprogram VISK 2.

V rámci projektu VISK 2 byla vytvořena Databanka vzdělávacích programů.⁵⁵ Databanka slouží zejména pracovníkům knihoven, kteří mohou zveřejňovat, sdílet a používat lekce, vzdělávací programy, besedy a jiné typy programů, které knihovny realizují pro své uživatele.⁵⁶

---

⁵³ NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY - KNIHOVNICKÝ INSTITUT. *Standard pro dobrou knihovnu: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřízenými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky*. 2012, s. 10.

⁵⁴ *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA*. 2012, s. 92.

⁵⁵ Více informací na <http://knihovnici.kjm.cz/>

⁵⁶ Databanka vzdělávacích knihovnických programů. *Knihovna Jiřího Mahena v Brně* [online].

Z projektu VISK 2 byly podpořeny i další aktivity, jako jsou e-learningové kurzy a webináře.⁵⁷ Některé z těchto projektů jsou dostupné i pro laickou veřejnost.⁵⁸

Za nejlepší kurz pro pracovníky (nejen) dětských oddělení knihoven považují seminář „Co venkovské knihovny umějí a mohou“, který se sice hodí spíše pro menší knihovny, ale inspirovat se jím mohou i zaměstnanci větších knihoven. Tento seminář, pořádaný vždy knihovnou, jež získala ocenění „Knihovna roku“ před dvěma lety, je přínosným ve své intenzitě. Tři dny nabitého programu a hlavně setkání a výměna zkušeností s ostatními účastníky/knihovnicíky jsou tím nejvhodnějším, co mohou účastníci pro svou práci knihovníka získat.

Zajímavým seminářem jsou i OKnA – O knihovnických aktivitách. Obsahem semináře jsou prezentace tematických besed pořádaných knihovnami na konkrétní témata (v roce 2014 byla tématem poezie).

S pomocí metodiků pověřených knihoven si každý zaměstnanec knihovny může najít takový kurz, který je mu blízký a o kterém ví, že mu bude přínosem v jeho práci. Je žádoucí, aby se knihovníci vzdělávali i studiem z odborných knihovnických časopisů, jakými jsou např. Duha, Čtenář nebo Ikaros, a byli zapojeni i v odborných elektronických konferencích (Andersen, Knihovna, SKIP, Benchmarking aj.). Z těchto článků a konferencí se mohou dozvědět o nejnovějších trendech a aktuálních tématech nejen českého knihovnictví.

Mimo těchto mimoškolních aktivit si mohou zaměstnanci knihoven doplňovat a zvyšovat knihovnické vzdělání i na státních vysokých školách, a to na Univerzitě Karlově v Praze, na Masarykově univerzitě v Brně či na Slezské univerzitě v Opavě.

---

⁵⁷ GIEBISCH, Roman. Stručný přehled výsledků projektů VISK 2 za rok 2013. [online], 2014.

⁵⁸ Více informací na <http://kurzy.knihovna.cz>

2 Praktická část

Hlučínsko je specifickým regionem, který se kvůli svému složitému historickému vývoji odlišuje od ostatních regionů České republiky a dosud si zachovává některé prvky života obyvatel z dřívější doby.

Národnostní struktura obyvatel byla utvářena po mnoho let a výrazně ji ovlivnilo šest důležitých událostí ve vývoji Hlučínska.

První takovou událostí bylo připojení Hlučínska k Prusku po prohrané slezské válce mezi Marií Terezií a Fridrichem II. v roce 1742. Druhou událostí bylo na základě Versaillské mírové smlouvy připojení Hlučínska k nově vzniklé Československé republice v roce 1920. Toto nové zřízení se rodilo těžce, jelikož Hlučíňané (obyvatelé Hlučínska) o sobě říkali, že jsou Moravci; uvažovali však jako Němci. Proto většina z nich vítala roku 1938 připojení Hlučínska k Německé říši i z důvodu větších pracovních příležitostí (třetí milník). Čtvrtou etapou bylo opětovné navrácení Hlučínska Československé republice po ukončení druhé světové války v roce 1945. Následujícím milníkem byl komunistický puč v roce 1948. Poslední důležitou historickou událostí byla sametová revoluce v roce 1989.⁵⁹

Hlučínsko tedy bylo střídavě součástí různých zemí a to s sebou přinášelo mnohá úskalí, zejména v podobě národnostní identity obyvatel. Právě toto střídavé připojování k Prusku, k Německu, Československu a k Česku je důvodem toho, že zejména starší ročníky obyvatel se dosud považují za Němce. Postupem času se ale integrace obyvatel Hlučínska udála přirozeně a vazba na Německo již není tak pevná jako v minulosti. V současné době na Hlučínsku již nejstarší generace lidí, považujících se za Němce, pomalu vymírá a u mladé generace není příliš velký zájem o jejich kořeny. Dnes je Hlučínsko právě i díky svým obyvatelům plnohodnotným regionem České republiky a může se vlivem bohaté historie chlubit mnoha zvláštnostmi a odlišnostmi. Mezi tyto zvláštnosti a odlišnosti můžeme zařadit nejen zcela specifické nářečí, kombinující němčinu, polštinu a češtinu, ale i typické sobotní zametání chodníků a cest před domy.

---

⁵⁹ PLÁČEK, Vilém. *Prajzáci aneb K osudům Hlučínska 1742-1960*. 2000, s. 116.

2.1 Sdružení obcí Hlučínska

Sdružení obcí Hlučínska (dále jen SOH) je dobrovolným svazkem měst a obcí na území Hlučínska. V měsíci říjnu roku 1998 došlo k podepsání zakladatelské smlouvy mezi 24 členy (Bohuslavice, Bolatice, Darkovice, Dolní Benešov, Hať, Hlučín, Hněvošice, Chlebičov, Chuchelná, Kobeřice, Kozmice, Kravaře, Ludgeřovice, Markvartovice, Oldřišov, Rohov, Služovice, Sudice, Šilheřovice, Štěpánkovice, Třebom, Velké Hoštice, Vřesina, Závada). Později se staly členy svazku i obce Bělá, Píšť a Strahovice. Se SOH spolupracují i městské části Ostravy (Hošťálkovice, Lhotka a Petřkovice) a Opavy (Malé Hoštice). Nejsou však právoplatnými členy SOH.⁶⁰

V zájmu regionu Hlučínska se SOH zaměřuje převážně na spolupráci v oblasti cestovního ruchu, kultury a také propagace regionu jako celku. Vysoce se aktivizuje i ve spolupráci s veřejností, řeší společné problémy obcí a měst Hlučínska, pořádá a podporuje mnoho kulturních a společenských aktivit nejen finančními příspěvky, ale zaštitňuje je i svým jménem. V roce 2014 tak např. proběhla ve spolupráci s Ostravskou univerzitou, Muzeem Hlučínska a SOH mezioborová konference „Domov na hranici – kulturní život Hlučínska“.⁶¹ V programu konference byly prezentovány příspěvky o autorech pocházejících z Hlučínska nebo v tomto regionu působících i o problémech meziválečného období. Mezi další podporované nebo přímo organizované akce SOH patří „Festival kultury a hlučínských řemesel“ nebo „Na kole a pěšky po zajímavostech Hlučínska“. V roce 2013 byl vydán společný zpěvník hlučínských a polských lidových písní, který byl doplněn ilustracemi dětí ze školských zařízení oblasti.⁶² V tomto případě se jedná o propagaci nářečí a lidových písní.

---

⁶⁰ Vzhledem ke změně právní úpravy muselo SOH vstoupit do likvidace v roce 2003. Ve stejném roce bylo založeno podle platné právní úpravy nové Sdružení obcí Hlučínska se stejnou členskou základnou.

⁶¹ IVÁNEK, Jakub. Vědecká konference o Hlučínsku: Domov na hranici - kulturní život Hlučínska. [online], 2014.

⁶² HOŇKOVÁ, Jitka, ed. *Zpěvník hlučínských a polských lidových písní = Śpiewnik hluczyńskich i polskich pieśni ludowych* [hudebnina]. [2013].

2.1.1 Knihovny obcí Sdružení obcí Hlučínska

Z 27 obcí, které jsou členy SOH (bez čtyř spolupracujících městských částí), má knihovnu 26 obcí. Výjimku tvoří obec Markvartovice. Knihovnamí obcí SOH jsou jak knihovny neprofesionální (19), tak i knihovny profesionální (7).

Níže následují přehledné tabulky profesionálních a neprofesionálních knihoven Sdružení obcí Hlučínska. První tabulka obsahuje data za rok 2013 a druhá tabulka obsahuje data za rok 2014. V tabulce je vždy uveden celkový počet svazků ve fondu knihovny a jeho rozdělení na naučnou literaturu a beletrii, uvedeno bez rozdílu určení uživatelům. Další hodnotu tvoří počet uživatelů do 15 let a počet uživatelů knihovny celkem. Posledními údaji tabulky jsou počet obyvatel obce do 15 let a počet obyvatel obce celkem. Knihovnamí v obcích SOH jsou městské knihovny (dále jen MěK), místní knihovny (dále jen MK) a obecní knihovny (dále jen OK).

Neprofesionální knihovny v obcích Sdružení obcí Hlučínska

Neprofesionální knihovna je základní knihovna provozovaná příslušným orgánem obce s pracovním úvazkem knihovníka do 15 hodin týdně.⁶³ Těchto neprofesionálních knihoven v obcích SOH je devatenáct.

Tabulka č. 1. Neprofesionální knihovny v obcích Sdružení obcí Hlučínska, 2013

	Počet svazků ve fondu	Z toho naučná lit.	Z toho beletrie	Počet uživatelů celkem ⁶⁴	Z toho uživatelů do 15 let	Počet obyvatel obce celkem ⁶⁵	Z toho počet obyvatel obce do 15 let ⁶⁶
MK Bělá	599	171	428	21	3	685	87
MK Bohuslavice	2 367	494	1 873	154	81	1 676	270
MK Darkovice	3 183	624	2 559	123	48	1 339	203
OK Hať	5 443	1 111	4 322	152	64	2 563	350
MK Hněvošice	929	121	808	22	11	1 030	134
OK Chlebičov	1 795	410	1 385	74	37	1 104	165

⁶³ Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. 2005, s. 2.

⁶⁴ Statistická data knihoven byla získána z e-mailové komunikace s metodikem Knihovny Petra Bezruče v Opavě, srpen 2014. Vztahují se k roku 2013.

⁶⁵ Počty obyvatel jsou platné k 1. 1. 2014 a jsou dostupné na webu Ministerstva vnitra ČR. <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

⁶⁶ Počty obyvatel jsou platné k 1. 1. 2014 a jsou dostupné na webu Ministerstva vnitra ČR. <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

OK Chuchelná	1 162	267	895	71	39	1 257	181
OK Kozmice	3 789	634	3 155	172	83	1 890	263
OK Oldřišov	877	327	550	50	30	1 356	211
MK Píšť	4 460	926	3 534	191	75	2 121	279
MK Rohov	1 618	419	1 199	82	32	609	99
OK Služovice	1 001	98	903	35	22	1 962	299
MK Strahovice	805	174	631	34	25	918	141
MK Sudice	847	99	748	22	6	641	79
OK Šilheřovice	3 857	1 336	2 521	117	76	1 596	232
MK Třebom	717	119	598	22	15	227	29
MK Velké Hoštice	3 288	657	2 631	168	124	1 807	270
OK Vřesina	3 433	590	2 843	111	61	1 579	260
MK Závada	871	112	759	48	17	589	98

Tabulka č. 2. Neprofesionální knihovny v obcích Sdružení obcí Hlučínska, 2014

	Počet svazků ve fondu	Z toho naučná lit.	Z toho beletrie	Počet uživatelů celkem ⁶⁷	Z toho uživatelů do 15 let	Počet obyvatel obce celkem ⁶⁸	Z toho počet obyvatel obce do 15 let ⁶⁹
MK Bělá	599	171	428	24	3	686	86
MK Bohuslavice	2 546	507	2 039	159	79	1 693	283
MK Darkovice	3 366	667	2 699	131	38	1 344	210
OK Hať	5 506	1 133	4 373	158	66	2 575	354
MK Hněvošice	933	123	810	25	17	1 107	127
OK Chlebičov	1 871	415	1 456	57	27	1 115	176
OK Chuchelná	1 163	267	896	55	25	1 275	179
OK Kozmice	3 944	762	3 182	168	81	1 889	275
OK Oldřišov	899	328	571	51	31	1 355	216
MK Píšť	4 688	1 007	3 681	184	84	2 131	281
MK Rohov	1 480	390	1 090	99	34	593	95
OK Služovice	1 046	98	948	22	10	835	116
MK Strahovice	836	176	660	37	26	903	141

⁶⁷ Statistická data knihoven byla získána z e-mailové komunikace s metodikem Knihovny Petra Bezruče v Opavě, srpen 2015. Vztahují se k roku 2014.

⁶⁸ Počty obyvatel jsou platné k 1. 1. 2015 a jsou dostupné na webu Ministerstva vnitra ČR. <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

⁶⁹ Počty obyvatel jsou platné k 1. 1. 2015 a jsou dostupné na webu Ministerstva vnitra ČR. <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

MK Sudice	870	242	494	35	15	638	79
OK Šilheřovice	3 288	1 445	1 843	119	79	1 590	239
MK Třebom	717	119	598	21	16	243	32
MK Velké Hoštice	2 177	486	1 691	171	127	1 809	284
OK Vřesina	2 984	502	2 482	117	58	1 596	276
MK Závada	874	112	762	62	32	596	104

Z těchto dvou tabulek lze porovnat nárůst, případně i pokles objemu fondu a lze také vysledovat změny v počtu čtenářů.

Profesionální knihovny v obcích Sdružení obcí Hlučínska

Profesionální knihovna je základní knihovna provozovaná příslušným orgánem obce s pracovním úvazkem knihovníka vyšším než 15 hodin týdně.⁷⁰ V obcích Sdružení obcí Hlučínska je těchto knihoven sedm.

Tabulka č. 3. Profesionální knihovny v obcích Sdružení obcí Hlučínska, 2013

	Počet svazků ve fondu	Z toho naučná lit.	Z toho beletrie	Počet uživatelů celkem ⁷¹	Z toho uživatelů do 15 let	Počet obyvatel obce celkem ⁷²	Z toho počet obyvatel obce do 15 let ⁷³
MK Bolatice	14 331	4 638	9 963	711	282	4 422	675
MěK Dolní Benešov	13 853	4 165	9 688	387	149	4 162	530
MěK Hlučín	28 446	8 955	19 491	2 561	1 013	14 182	1 909
OK Kobeřice	16 438	5 383	11 055	435	114	3 313	295
MěK Kravaře	20 713	7 281	13 432	656	226	6 773	975
OK Ludgeřovice	12 043	2 845	9 198	312	137	4 770	641
OK Štěpánkovice	7 901	1 912	5 989	349	196	3 162	495

⁷⁰ Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. 2005, s. 2.

⁷¹ Statistická data knihoven byla získána z e-mailové komunikace s metodikem Knihovny Petra Bezruče v Opavě, srpen 2014. Vztahují se k roku 2013.

⁷² Počty obyvatel jsou platné k 1. 1. 2014 a jsou dostupné na webu Ministerstva vnitra ČR. <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

⁷³ Počty obyvatel jsou platné k 1. 1. 2014 a jsou dostupné na webu Ministerstva vnitra ČR. <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

Tabulka č. 4. Profesionální knihovny v obcích Sdružení obcí Hlučínska, 2014

	Počet svazků ve fondu	Z toho naučná lit.	Z toho beletrie	Počet uživatelů celkem ⁷⁴	Z toho uživatelů do 15 let	Počet obyvatel obce celkem ⁷⁵	Z toho počet obyvatel obce do 15 let ⁷⁶
MK Bolatice	14 378	4 330	10 048	767	310	4 447	691
MěK Dolní Benešov	13 489	3 944	9 545	400	154	4 127	540
MěK Hlučín	28 522	8 829	19 693	2 523	993	40 497	5 654
OK Kobeřice	16 724	5 051	11 673	479	120	3 336	511
MěK Kravaře	21 098	7 369	13 729	689	218	6 774	989
OK Luděřovice	10 220	2 654	7 566	344	156	4 748	631
OK Štěpánkovice	8 263	1 928	6 335	314	184	3 189	512

Je zajímavé sledovat měnící se hodnoty fondu knihoven, což je pravděpodobně zapříčiněno vyváženým nákupem nových knih a vyřazováním zastaralých či opotřebovaných dokumentů.

2.2 Metodologie výzkumu

Metodologií se nazývá teorie metod, která zkoumá adekvátnost a zdůvodňuje použití a vhodnost či nevhodnost konkrétních metod.⁷⁷ Podle Olecké a Ivanové je výzkum „obecnější způsob zkoumání s vyšším stupněm abstrakce a s vědeckými cíli, který slouží k zjištění širších souvislostí.“⁷⁸ Rozdíl mezi výzkumem a průzkumem spočívá v délce a komplexnosti řešení problémů.

Pro získání potřebných údajů byla stanovena metoda kvantitativní, konkrétně formou dotazníku. Jak říká Disman, „kvantitativní výzkum používá deduktivní metodu, tzn., že je schopen řešit jen určitou kategorii problémů a může nalézt řešení jen pro ty problémy, které je možno popsat v termínech vztahů mezi pozorovatelnými proměnnými.“⁷⁹

⁷⁴ Statistická data knihoven byla získána z e-mailové komunikace s metodikem Knihovny Petra Bezruče v Opavě, srpen 2015. Vztahují se k roku 2014.

⁷⁵ Počty obyvatel jsou platné k 1. 1. 2015 a jsou dostupné na webu Ministerstva vnitra ČR. <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

⁷⁶ Počty obyvatel jsou platné k 1. 1. 2015 a jsou dostupné na webu Ministerstva vnitra ČR. <http://www.mvcr.cz/clanek/statistiky-pocty-obyvatel-v-obcich.aspx>

⁷⁷ OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. 2010, s. 6.

⁷⁸ OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. 2010, s. 6.

⁷⁹ DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 1998, s. 77.

Dotazníkové šetření probíhalo dvojí – jedno, určené pro knihovny a druhé, určené dětem.

2.2.1 Stanovení hypotéz a dotazníkové šetření – knihovny

Cíl výzkumu

Před započítím výzkumu byl stanoven základní problém a cíl výzkumu. Ten byl určen na základě znalosti knihovnického prostředí. Zaměřili jsme se na aktivity pro děti a mládež, které připravují knihovny v obcích dobrovolného svazku Sdružení obcí Hlučínska. Hlavním účelem zkoumání bylo zjistit, zda knihovny připravují nad rámec svých běžných knihovnických činností aktivity na podporu a rozvoj čtenářských znalostí a návyků, ať jsou to akce kreativní, přemýšlivé či zcela nové a inovativní.

Vzorek respondentů

Jelikož je tato diplomová práce zaměřena na oblast Hlučínska, byly pro tyto účely osloveny všechny knihovny náležící do svazku Sdružení obcí Hlučínska. Jako nejvhodnější metoda sběru dat byl určen dotazník, protože je nejméně časově náročný a zároveň obsáhne poměrně velký počet zkoumaných osob. Nevýhodou však bývá možnost přeskočení otázky nebo zodpovězení otázky nekompetentní osobou.⁸⁰

Sběr dat

Dotazníky byly vytvořeny ve webovém prostředí pomocí nástroje Survio⁸¹, ve kterém se dá nastavit, zda mohou být otázky přeskočeny či nikoli. Protože jsme potřebovali získat odpovědi na všechny otázky, tato možnost přeskokování otázek nebyla povolena. Samotné dotazníkové šetření probíhalo tím způsobem, že všem dotčeným knihovnám byly rozeslány elektronické pozvánky k vyplnění dotazníku. Dotazník byl k dispozici online a jeho vyplnění zabralo maximálně 10 minut. Otázky v něm obsažené se vztahovaly k akcím a aktivitám knihoven pořádaných v roce 2013. V rámci dotazníkového šetření bylo distribuováno 26 dotazníků, kdy zpět se vrátily všechny, a jejich návratnost tak činila 100 %.

---

⁸⁰ OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. 2010, s. 23.

⁸¹ Více na www.survio.com/cs/

Stanovení otázek a hypotéz

V dotazníku bylo obsaženo šest otázek, z nichž jedna otázka byla uzavřeného typu, čtyři otázky byly polouzavřené a jedna otázka byla otevřená.

- 1) Knihovny mají zájem na pořádání aktivit pro děti a mládež.
- 2) Knihovny se zapojují do výměny zkušeností s aktivitami pro děti a mládež.
- 3) Knihovny organizují volnočasové aktivity pro děti a mládež.

Analýza a vyhodnocení dat

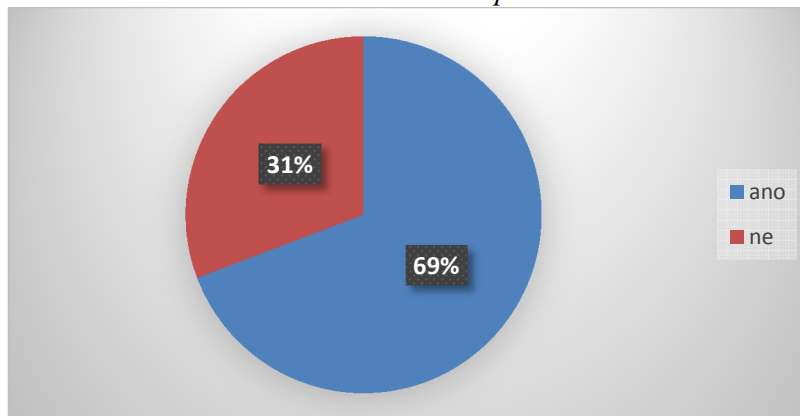
Analýza kvantitativních dat se provádí pomocí základních procesů. Těmito procesy se rozumí selekce vedoucí k vyloučení nesrozumitelných, neúplných či zcela chybných dat.⁸² V dotaznících určených knihovnám nebyla nalezena data, která by bylo potřeba vytřídit. Všechny knihovny odpověděly stručně a srozumitelně.

Otázky obsažené v dotazníku určeném knihovnám

Otázka č. 1.: *Pořádá Vaše knihovna akce pro děti do 15 let?*

18 knihoven (69 %), odpovědělo, že akce pro děti pořádají. 8 knihoven (31 %) akce pro děti nepořádá. Mezi těmito knihovnami, které akce pro děti nepořádají, jsou pouze knihovny neprofesionální. Konkrétně se jedná o tyto knihovny: MK Bělá, MK Darkovice, OK Hať, MK Hněvošice, MK Strahovice, MK Sudice, MK Třebom, MK Závada. Tyto knihovny tedy ani neorganizují knihovnické lekce. Z dalšího zkoumání bylo těchto osm knihoven vyňato a dotazník již nemusely dále vyplňovat.

Graf č. 1. *Pořádá Vaše knihovna akce pro děti do 15 let?*

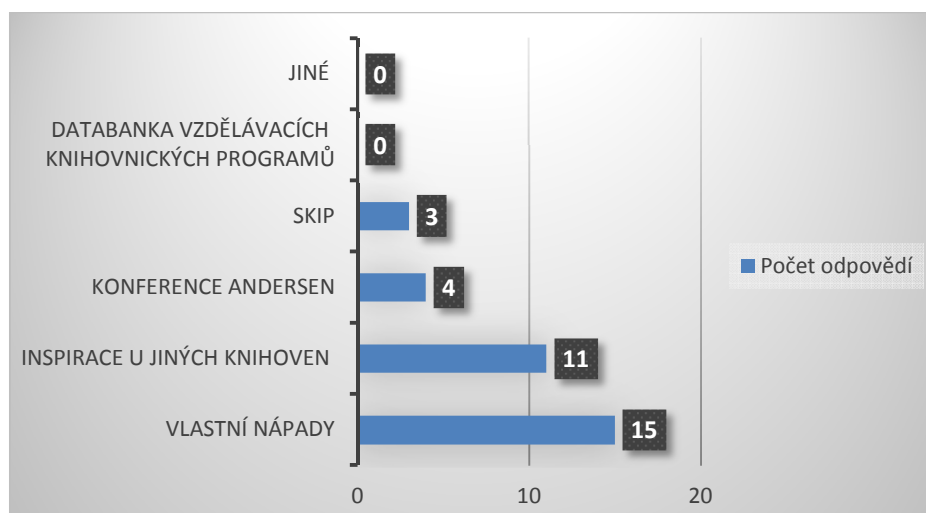

⁸² OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. 2010, s. 28.

Otázka č. 2.: *Vypište všechny možnosti, kde berete tipy a nápady na pořádané akce pro děti (výběr z více možností).*

15 knihoven realizuje vlastní nápady, 11 knihoven hledá inspiraci u jiných knihoven. 4 knihovny využívají elektronickou konferenci Andersen, 3 knihovny využívají informace Svazu knihovníků a informačních pracovníků (dále jen SKIP). Databanka vzdělávacích knihovnických programů knihovnami obcí SOH není pro tipy a nápady na akce pro děti využívána. Stejně tak nebyla využita možnost odpovědi jiné, z čehož plyne, že dotazované knihovny se neinspirují v zahraničí nebo u jiných volnočasových organizací pro děti a mládež. Mnoho knihovnic a knihovníků se aktivizuje v nejrůznějších spolcích a organizacích, kde využívají své zkušenosti a navzájem se obohacují.

Graf č. 2. *Vypište všechny možnosti, kde berete tipy a nápady na akce pro děti.*

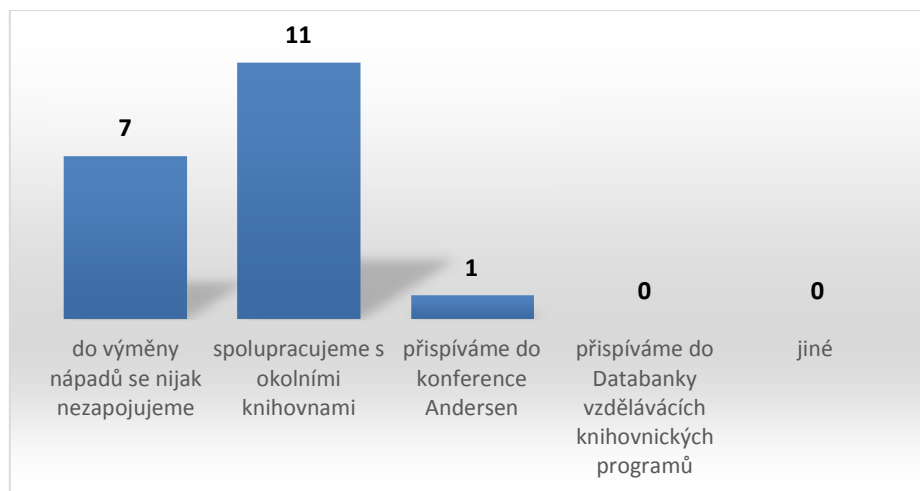

Otázka č 3.: *Zapojuje se vaše knihovna do výměny tipů a nápadů na akce pro děti? Uveďte jak. (výběr z více možností).*

Sedm knihoven se nijak do výměny tipů a nápadů nezapojuje. Jedenáct knihoven spolupracuje s okolními knihovnami, a to buď e-mailem, telefonicky nebo osobně. Pouze jedna knihovna přispívá do elektronické knihovnické konference Andersen. Žádná z knihoven nekládá své nápady do Databanky vzdělávacích knihovnických programů. Možnosti jiné nevyužila žádná z oslovených knihoven.

Graf č. 3. Zapojuje se vaše knihovna do výměny tipů a nápadů na akce pro děti?

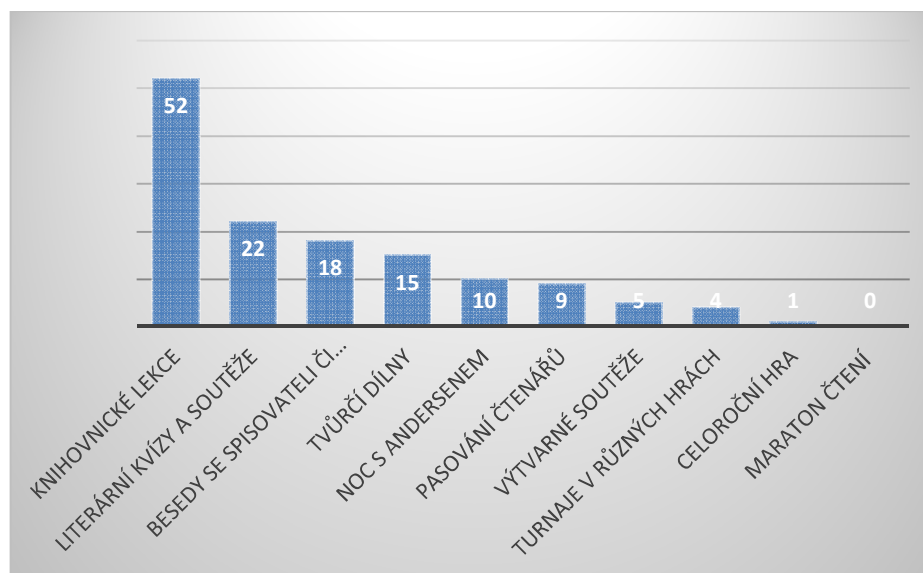
Uveďte jak.

Otázka č. 4.: Zatrhněte, kolikrát jste uvedenou akci pořádali v roce 2013. (výběr z více možností).

Zde knihovny vypisovaly počet jednotlivých akcí s možnostmi: akci jsme pořádali 1x, 2x, 3x, 4x, 5x a vícrát. V grafu jsou sečteny počty akcí všech knihoven.

Graf č. 4. Zatrhněte, kolikrát jste uvedenou akci pořádali v roce 2013.

Následuje tabulka, ve které je rozklíčován počet akcí, jež knihovny konkrétně pořádaly a organizovaly.

Tabulka č. 5. Počty akcí v knihovnách za rok 2013

	Maraton čtení	Noc s Andersenem	Pasování čtenářů	Tvůrčí dílny	Turnaje v různých hrách	Literární kvízy a soutěže	Výtvarné soutěže	Celoroční hra	Knihovnické lekce	Besedy se spisovateli nebo ilustrátory
MK Bohuslavice	0	1	1	4	0	0	0	0	0	1
MK Bolatice	0	1	1	3	1	5	1	0	5	2
MěK Dolní Benešov	0	1	0	0	0	0	1	0	1	0
MěK Hlučín	0	1	1	0	1	5	0	1	5	4
OK Chlebičov	0	1	1	0	0	0	0	0	5	0
OK Chuchelná	0	0	0	0	0	0	0	0	2	0
OK Kobeřice	0	1	0	4	0	0	0	0	5	0
OK Kozmice	0	0	0	0	0	4	0	0	5	0
MěK Kravaře	0	1	0	3	0	0	0	0	5	3
OK Ludgeřovice	0	1	1	0	0	1	0	0	5	5
MK Oldřišov	0	0	1	0	0	0	0	0	0	0
MK Píšť	0	0	0	0	0	0	1	0	2	0
MK Rohov	0	1	0	0	1	0	0	0	0	0
OK Služovice	0	0	0	0	0	5	2	0	0	0
OK Šilheřovice	0	0	1	0	0	0	0	0	5	0
OK Štěpánkovice	0	1	1	1	0	1	0	0	5	2
MK Velké Hoštice	0	0	0	0	1	1	0	0	1	1
OK Vřesina	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
celkem	0	10	8	15	4	21	5	1	52	18

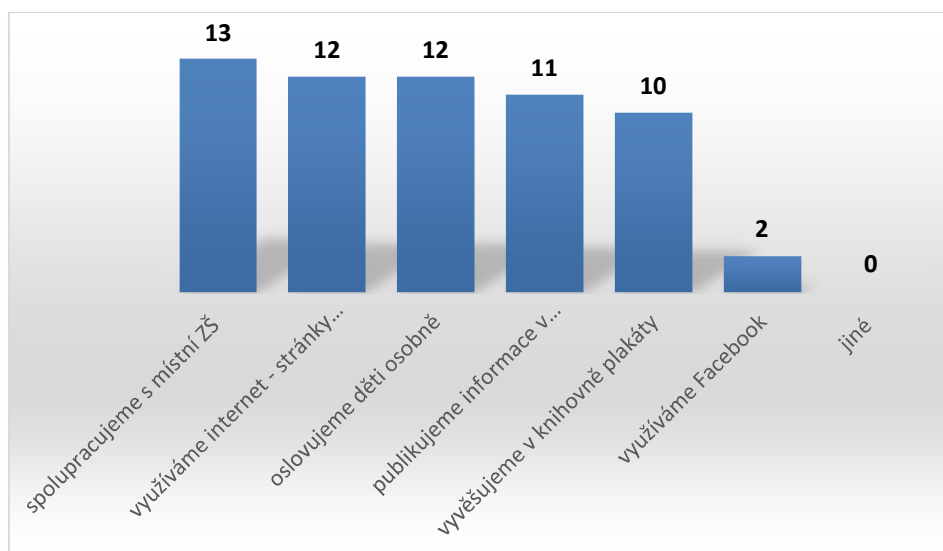
Z výsledků jednoznačně vyplývá, že nejvíce knihovny organizují knihovnické lekce. Dále knihovny často pořádají besedy se spisovateli, popř. ilustrátory a různé

vlastní soutěže a tvůrčí dílny. Ostatní aktivity, jako např. tvůrčí dílny a různé soutěže, pořádají max. 5x ročně. Překvapivý je poměrně malý počet knihoven, které se zapojují do celostátní Noci s Andersenem. Tato akce má totiž podporu v regionálních denících, propaguje se v i médiích (televize, rozhlas, internet) a je neznámější akcí SKIP.

Otázka č. 5.: *Jak o akcích, které pořádáte, děti informujete?* (výběr z více možností, možnost výběru více odpovědí).

Nejvíce knihoven (13) spolupracuje s místní ZŠ, která akci knihovny buď zpropaguje v rozhlasu, nebo vyvěsí plakáty. Menší počet knihoven (12) využívá pro propagace akcí pro děti webové stránky obcí či přímo stránky knihoven anebo oslovuje děti osobně. 11 knihoven informuje o svých akcích pomocí obecních zpravodajů (musí mít však dopředu veden plán akcí, některé zpravodaje vychází měsíčně či dvouměsíčně a knihovny nesmí zapomenout na včasné dodání podkladů). 10 knihoven informuje o svých akcích plakáty umístěnými v prostorech knihovny. Dvě knihovny využívají sociální síť Facebook. Žádná knihovna nevyužila možnosti jiné.

Graf č. 5. *Jak o akcích, které pořádáte, děti informujete?*

Na závěr měly knihovny možnost ohodnotit dotazníky body 1–5, kdy 5 bodů bylo nejlépe. Dotazník průměrně získal **4,38** bodů.

Hodnocení hypotéz

Hypotéza č. 1., tedy *Knihovny mají zájem na pořádání aktivit pro děti* byla potvrzena, jelikož ze zkoumaných 26 knihoven se jen 8 nijak do pořádání aktivit pro

děti a mládež nezapojuje. Z 18 knihoven, které tyto aktivity organizují, se každá v akcích pro děti angažuje jinými způsoby. Zejména menší knihovny (neprofesionální, jako např. Oldřišov, Píšť nebo Rohov) provádějí jen základní knihovnické činnosti a aktivity pro děti a mládež, větší knihovny (profesionální, např. Bolatice, Hlučín nebo Kravaře) navíc organizují i tvůrčí dílny a různé soutěže.

Hypotéza č. 2., *Knihovny jsou ochotné zapojovat se do výměny zkušeností s aktivitami pro děti a mládež* byla potvrzena, protože ze zapojených 18 knihoven, které pořádají akce pro děti mládež, se do výměny zkušeností aktivně zapojují téměř dvě třetiny – 11 knihoven. Tyto knihovny nejčastěji komunikují mezi sebou, popř. spolupracují s pověřenou knihovnou v Opavě.

Hypotéza č. 3., *Knihovny organizují volnočasové aktivity pro děti a mládež* nebyla potvrzena, jelikož knihovny spíše pořádají klasické knihovnické akce jako lekce a besedy, než nové formy práce se čtenářem. Některé z knihoven Hlučínska sice již nabízí nové, atraktivní programy pro děti a mládeže, ale jejich počet je zatím spíše sporadický.

Knihovny však mají potenciál pro pořádání různých aktivit pro děti. Existuje bohužel celá řada důvodů, proč je nerealizují. Je to např. krátká otevírací doba během týdne, nedostatečný a nevyhovující prostor knihoven, ale i nedostatek kvalifikovaných knihovníků. Je potřeba přesvědčit zřizovatele knihoven, že knihovny v takovéto podobě nepřežijí, pokud nezmění svůj postoj ke stále se měnícím potřebám koncových uživatelů. Těmito potřebami jsou dnes rychlost zprostředkování a zpřístupňování informací, orientace v informacích, veškerý komfort při návštěvách knihovny, ale samozřejmě i osobnost knihovníka. A zvláště menší knihovny mají výbornou možnost stát se komunitním centrem obce, jelikož jsou mnohdy jediným orgánem v obci, který zároveň vzdělává i kulturně obohacuje. Péče o komunitu, její stmelování a rozvíjení je přínosné pro knihovnu i pro obec samotnou.

2.2.2 Stanovení hypotéz a dotazníkové šetření – děti

Cíl výzkumu

Primárním úkolem bylo zjistit, zda děti chodí do knihovny, zda navštěvují akce knihoven a také zkoumat, jestli jsou s nabídkou stávajících akcí spokojené, nebo by přivítaly akce nové.

Vzorek respondentů

Pro potřeby práce byly osloveny děti ve věku 7–11 let, navštěvující základní školy v obcích Sdružení obcí Hlučínska. Věková kategorie dětí 7–11 let nebyla zvolena náhodně. Po nástupu dítěte na základní školu dochází k rozšiřování jeho zájmů. Má za úkol nejen plnit povinnosti školní, ale často i navštěvovat různé zájmové kroužky. Právě proto, že dítě ve věku 7–11 let má mnoho zájmů, je nutné zjistit, jaké aktivity by v knihovně přivítalo, aby knihovnu navštěvovalo rádo a s potěšením.

Sběr dat

Formát dotazníků byl vytvořen ve webovém prostředí pomocí nástroje Survio.⁸³ Z časových důvodů probíhalo šetření nepřímou formou, kdy byly dotazníky vytištěny a poslány do jednotlivých škol obcí SOH a školy je po vyplnění odeslaly zpět. Spolu s dotazníky byl zaslán i podrobný návod na jejich vyplnění, který byl posléze ještě telefonicky upřesněn.

Celkem bylo distribuováno 1 476 dotazníků a zpět se jich vrátilo 1 324. Po selekci špatně vyplněných dotazníků (neúplné informace, jen jedna vyplněná odpověď, popř. více odpovědí u varianty s jedinou odpovědí) bylo následně zpracováno a vyhodnoceno 1 008 dotazníků. Jejich návratnost tak činila 68,3 %.

Stanovení otázek a hypotéz

Dotazník obsahoval osm otázek, ze kterých byly čtyři otázky uzavřeného typu, jedna otázka byla polouzavřená a tři otázky byly otevřené.

- 1) Děti chodí do knihovny jen kvůli knihám.
- 2) Děti by knihovny navštěvovaly více, pokud by knihovny připravovaly atraktivní programy.

Analýza a vyhodnocení dat

Analýza kvantitativních dat se provádí pomocí základních procesů. Těmito procesy se rozumí selekce vedoucí k vyloučení nesrozumitelných, neúplných či zcela chybějících dat.⁸⁴ Některé dotazníky vykazovaly logické nesrovnalosti, chybějící data

---

⁸³ Více na www.survio.com/cs/

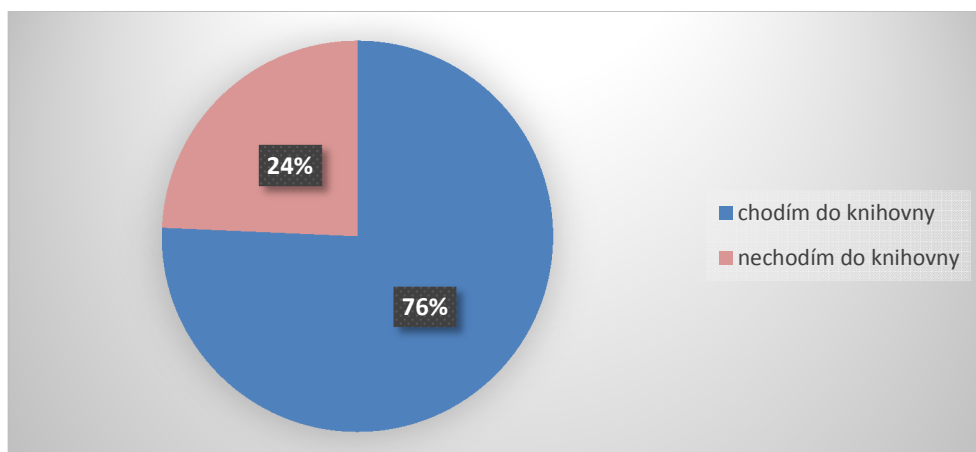
⁸⁴ OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. *Metodologie vědecko-výzkumné činnosti*. 2010, s. 28.

nebo naopak více dat, než bylo požadováno. Z dalšího zpracování byly tyto dotazníky vyloučeny.

Otázky obsažené v dotazníku určeném dětem

Otázka č. 1.: *Chodíš do knihovny?*

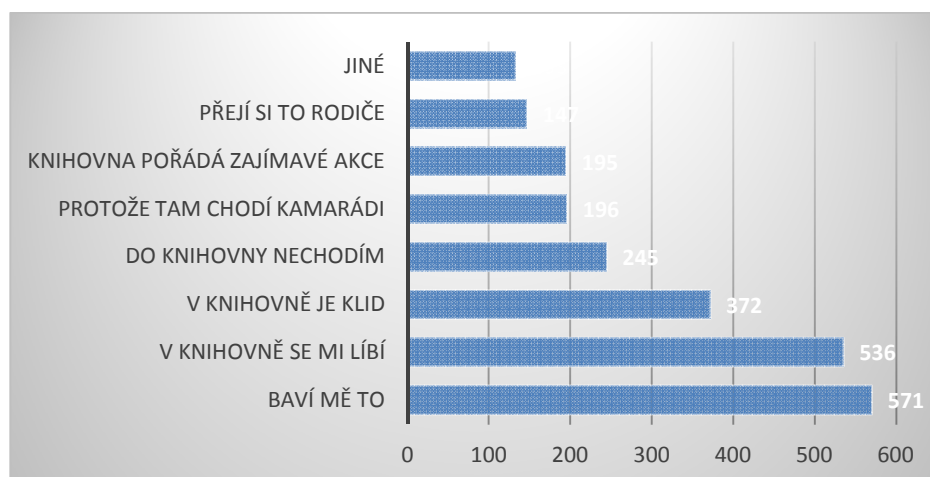
Graf č. 6. *Chodíš do knihovny?*

763 dětí (76 %), do knihovny chodí, 245 dětí (24 %) knihovnu nenavštěvuje. Úslovím „chodíš“ bylo myšleno, že dítě navštěvuje knihovnu buď na svou vlastní průkazku, nebo knihovnu pravidelně navštěvuje s některým členem rodiny (maminka, babička, apod.). Toto vysvětlení bylo podáno na návodů k vyplnění dotazníku, který obdrželi pedagogové spolu s dotazníky.

Otázka č. 2.: *Zatrhni všechny důvody, proč do knihovny chodíš (možnost více odpovědí).*

Graf č. 7. *Zatrhni všechny důvody, proč do knihovny chodíš.*

Nejvíce dětí (571) do knihovny chodí, protože je to baví. Dětem se líbí i prostředí „jejich“ knihovny, protože tuto možnost zvolilo 536 dotazovaných. Za účelem klidu a ticha do knihovny chodí 372 dětí. Opětovně zde potvrdilo svou předchozí odpověď 245 dětí, které do knihovny nechodí. 196 dětí pak knihovnu navštěvuje, protože do ní chodí i jejich kamarádi. Pro celkem 195 dětí je důležité, že knihovna pořádá zajímavé akce a 147 dětí do knihovny chodí i z důvodu, že si to přejí jejich rodiče. Jelikož děti mohly zvolit více odpovědí, převažuje počet odpovědí počet respondentů.

133 dětí uvedlo na otázku „Proč chodíš do knihovny?“ jako odpověď jiný důvod a tyto důvody jsou uvedeny v následující tabulce.

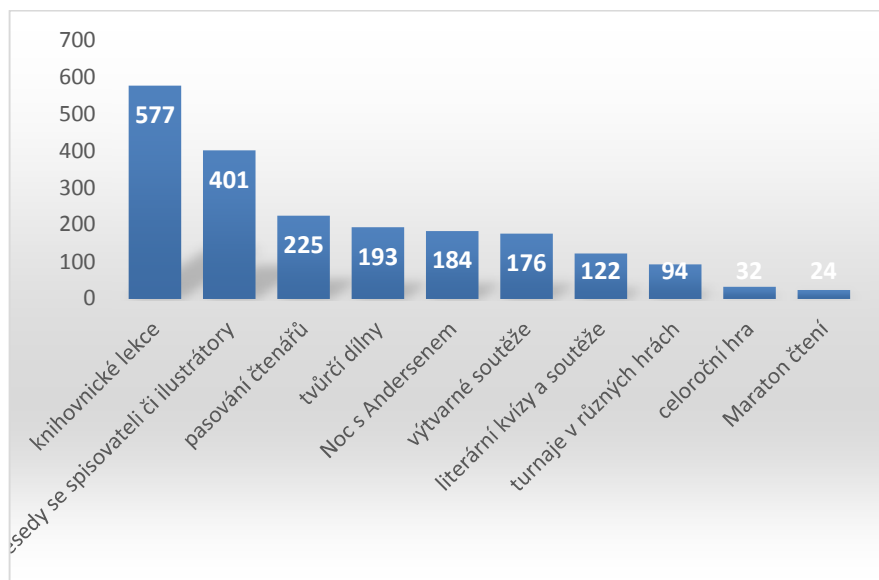
Tabulka č. 6. Jiné důvody navštěvování knihovny

Jsou tam zajímavé a hezké knihy	40
Mám rád knihy/miluju knihy	28
Milá paní knihovnice	10
Nemusím si knihy kupovat (jsou drahé), mohu si je půjčit téměř zdarma	8
Chci si půjčovat knihy	8
Jsou tam knihy, které doma nemám	8
Pro knihy	6
Na počítač	5
Je tam hodně knih	4
Kvůli povinné četbě, čtenářskému deníku	4
Nechodím, nemám čas	3
Musím vrátit knihu	3
Voní to tam knížkami	2
Nejsou tam rodiče	1
Jen tak	1
Hodně knížek, hodně paměti v hlavě.	1
Celkem	133

Z tabulky vyplývá, že děti mají knihy rády a také jsou rády, že je v knihovně milá paní knihovnice.

Otázka č. 3: *At' už do knihovny chodíš nebo nechodíš, je pravděpodobné, že ses některých akcí knihovny zúčastnil. Zatrhni, kolikrát ses v roce 2013 účastnil níže uvedených akcí v knihovně.*

Graf č. 8. *Zatrhni, kolikrát ses v roce 2013 účastnil níže uvedených akcí v knihovně.*

V této otázce bylo zjišťováno, kolikrát se děti v roce 2013 zúčastnily akcí v knihovně. Tato otázka byla určena pro všechny dotazované děti, tedy i pro ty, které běžně do knihovny nechodí, ale je pravděpodobné, že ji navštívily např. v rámci vyučování se svou třídou např. na knihovnických lekcích. Na výběr byly možnosti: 1x, 2x, 3x, 4x, 5x a více, této akce jsem se v roce 2013 nezúčastnil/a a nevím. V nabídce odpovědí byly: knihovnické lekce (577), besedy se spisovateli či ilustrátory (401), pasování čtenářů (221), tvůrčí dílny (193), Noc s Andersenem (184), výtvarné soutěže (176), literární kvízy a soutěže (122), turnaje v různých hrách (94), celoroční hra (32) a Maraton čtení (24). Protože knihovny pořádají pro děti a mládež nejvíce knihovnické lekce a besedy se spisovateli či ilustrátory, je logické, že se děti nejvíce zúčastňovaly právě těchto akcí. 88 dětí uvedlo u akce Noc s Andersenem, že spaly ve škole, předpokládejme tedy, že knihovna, do které chodí obvykle, tuto akci neorganizovala.

Otázka č. 4: *Přál/a by sis v knihovně jiné akce pro děti? Vypiš, jaké akce by to měly být.*

Na tuto otázku odpovědělo 544 dětí, ostatních 464 dotazovaných dětí si žádné jiné akce pro děti v knihovně nepřeje nebo jim současný stav vyhovuje. Tyto odpovědi

byly rozděleny do několika tematických skupin. **Více jak polovina dotazovaných dětí by tedy uvítala větší aktivitu knihoven v pořádání akcí.**

Nejvíce dětí projevilo přání zúčastňovat se přespání v knihovně, ať již při Noci s Andersenem, nebo jiném i (ne)tematickém spaní.

Tabulka č. 7. Spaní v knihovně

spaní pro děti	103
strašidelné noci	12
více Nocí s Andersenem	8
noc knih	8
noc pátáků	1

Druhým nejpočetnějším tématem byly různé hry, soutěže, turnaje a tvůrčí nebo přímo výtvarné dílny.

Tabulka č. 8. Hry, soutěže, turnaje, tvůrčí a výtvarné dílny

hry, soutěže a kvízy	55
výtvarné akce a soutěže	16
pexesové turnaje	13
turnaje různých her	5
kreslit postavy z knížek	4
tvůrčí dílny	3
zábavné hry venku	2
turnaje v piškvorkách	2
třeba hra, kdo koho zná nejlíp	2
soutěže ve hře World of Tanks	2
vystřihovánky	1
výroba šperků	1
hra s počítáním	1
pěvecká soutěž	1

Třetí tematickou skupinu tvoří různé návrhy akcí, které by knihovny mohly organizovat.

Tabulka č. 9. Další akce pro děti

besedy s autory a spisovateli, autogramiády	45
tábory v knihovně	16
Halloween	15
aby si děti mohly napsat vlastní knihu	11
maškarní rej, karneval	6
hra s pokladem	6
promítání filmu podle literární předlohy	4
pasování čtenářů	4
Party	4
stezky odvahy	3
více akcí	2
nějaké akce jen nad 10 let	1

Dále to byla přání týkající se čtení obecně, jako např. soutěže ve čtení, lekce čtení, ale třeba i literární procházky nebo vybírání nových knih do fondu hlasováním dětí.

Tabulka č. 10. Čtení obecně

soutěže ve čtení, rychločtení	15
čtení na pokračování	14
předčítání	6
soutěž o nejlepšího čtenáře	4
čtení dobrodružných knih	4
maraton čtení	3
číst si	3
vyhlášení nejčtenější knihy	2
lekce čtení	2
čtení v přírodě	2
výlety s knihovnou, literární procházky	2
burza knih	2
kdo nejrychleji přečte knihy ze seznamu	1
kdo si víc zapamatuje z určité knihy	1
kdo nejlíp přečte knihu	1
týden knihoven	1
povídání o každé knize	1

kdo přečte nejvíc komiksů za hodinu	1
vybírání nových knih do knihovny hlasováním	1
pořádání čtenářských oslav	1
knižní časopis s informacemi	1
deníky a zápisky	1
aby se knihy půjčovaly zadarmo	1
starší pro mladší - čtení je zábavné	1
beseda o sportovních knihách	1
aukce starých knih	1

Z oblasti knih dětem obecně nejvíce chybí knihy v lepším stavu, než se v mnoha knihovnách nachází. Vyskytly se i konkrétní návrhy, které žánry knih by v knihovnách mohly být k dispozici ve větším množství.

Tabulka č. 11. Knihy

nové, lepší knihy	16
interaktivní knihy	9
vojenské knihy	3
české dějiny	3
lego knihy	3
více knih	3
více knih o koních	2
rytíři a vojáci	2
více knih o dětech	1
něco o počítačových hrách	1
knížky pro děti od 1–4 let	1
knížky o zvířátkách	1

Další skupinu návrhů tvoří kategorie Co mi v knihovně chybí.

Tabulka č. 12. Co mi v knihovně chybí

více místa	8
více počítačů	5
hudba	4

automat na pití	2
občerstvení	2
tablety	1

Problém s nevyhovujícími prostory má téměř každá knihovna. V současné době se i díky nejrůznějším dotacím daří rekonstrukce knihoven, kde je již počítáno s účelnějším vybavením (lepší osvětlení, jiné rozestavení regálů a organizace knihovního fondu, výkonnější počítače, apod.). I v těch nejmenších knihovnách může být k dispozici malé občerstvení (minimálně džbán s vodou).

Následující odpovědi je třeba brát s rezervou. Předpokládejme, že děti, které tyto sporty uvedly, tak učinily spíše z žertu. Knihovnice by zřejmě nebyly schopny akceptovat v prostorech knihovny fotbalový turnaj či výuku šermu.

Tabulka č. 13. Sporty

fotbalový turnaj a fotbal	2
sportovní hry	2
šermování	1
kung-fu	1
jóga	1
box	1

Různé tematické dny, to byla další možnosti odpovědí. Jak vidno, podle počtu odpovědí se jedná jen o jednotlivce.

Tabulka č. 14. Tematické dny

den pohádek	1
den knih	1
den hororů	1
den dětí v knihovně	1
den otevřených dveří v knihovně	1

Poslední tabulka obsahuje odpovědi, které nelze zařadit jinam. Jsou zde uvedeny i pochvalné komentáře.

Tabulka č. 15. Ostatní

nevím	7
aby děti mohly pomáhat v knihovně	6
hledání knih	5
opékání v knihovně	2
divadlo	2
seriály	1
sbíráání kartiček	1
nástrahy a nebezpečí internetu	1
na dětský den tombola o knihy	1
loutky	1
diskotéka	1
dětský cirkus	1
akce, které pořádáte, jsou dokonalé	1
aby tam chodilo více dětí	1
představení se zvířaty	1

Ze všech těchto odpovědí lze vyčíst, že děti by chodily do knihovny ještě raději, pokud by na ně čekal atraktivní a poutavý program, krásné, nové knihy a hlavně možnost přespat v jiném prostředí než doma. I ty nejmenší knihovny si z tohoto přehledu mohou vybrat akce, které by šly uskutečnit a aplikovat na jejich prostory. Jelikož tyto malé knihovny mnohdy představují jedinou kulturní organizaci v místě, je zde velký potenciál pro výchovu budoucích čtenářů a uživatelů knihoven. Pokud knihovny nemají dostatek finančních prostředků na nákup nových knih, řešením jsou výměnné soubory dokumentů z pověřené knihovny.

Otázka č. 5.: Ve kterém městě nebo obci chodíš do knihovny?

Děti byly požádány, aby napsaly, ve které obci či městě navštěvují knihovnu.

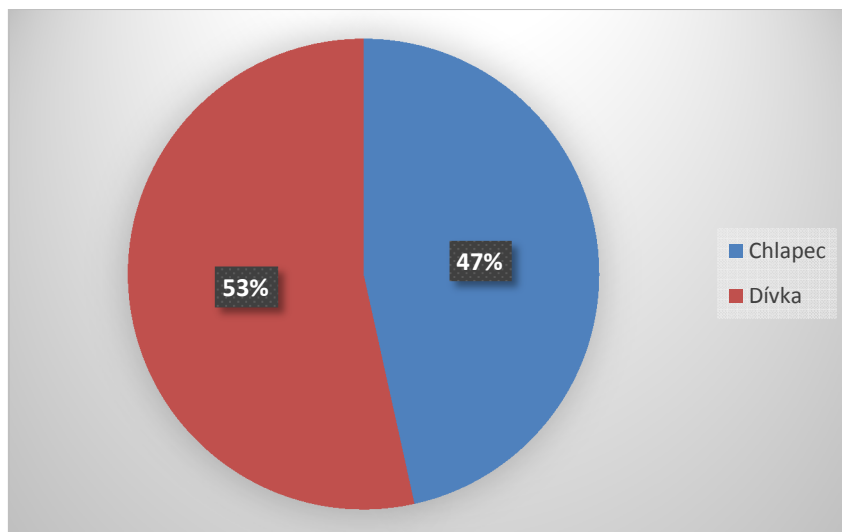
Tabulka č. 16. Počty dětí navštěvujících konkrétní knihovny

Nechodím do knihovny	245
Navštěvuji knihovnu:	
Bohuslavice	44
Bolatice	76

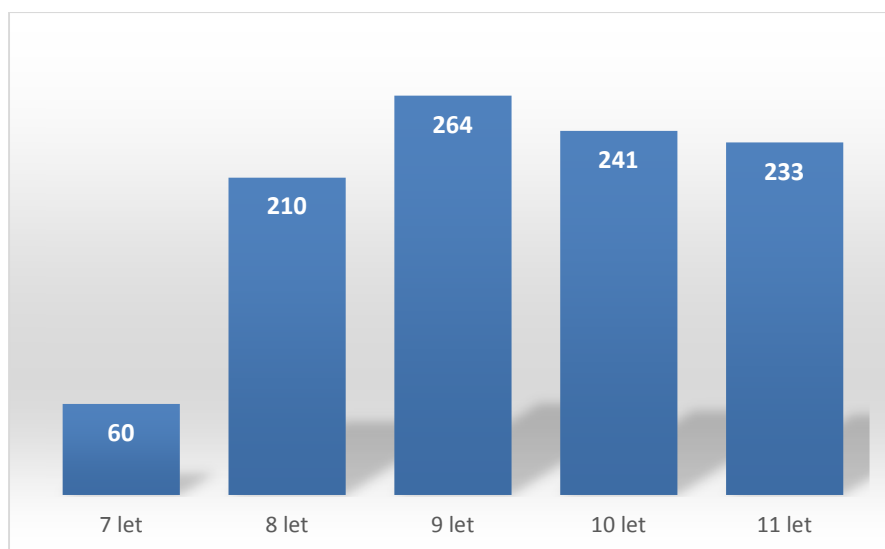
Darkovice	30
Dolní Benešov	86
Háj ve Slezsku	2
Hať	22
Hlučín	64
Hněvošice	8
Chlebičov	20
Chuchelná	28
Kobeřice	89
Kravaře	28
Ludgeřovice	37
Oldřišov	8
Opava	17
Ostrava	4
Píšť	20
Rohov	18
Služovice	2
Strahovice	12
Sudice	8
Šilheřovice	58
Štěpánkovice	23
Třebom	6
Vřesina	46
Závada	7
Celkem	1 008

Na konci dotazníku následovaly otázky na zjištění pohlaví a věku. Dotazníky vyplnilo 469 chlapců (47 %) a 539 dívek (53 %).

Graf č. 9. Rozložení respondentů dle pohlaví

Nejčastěji dotazník vyplnily devítileté děti (264), těsně následovány desetiletými (241) a jedenáctiletými (233). Osmiletých bylo 210 a nejméně bylo sedmiletých dětí (60).

Graf č. 10. Rozložení respondentů dle věku

Nakonec měly děti možnost dotazník ohodnotit systémem jako ve škole, tedy 1 = nejlepší a 5 = nejhorší. Průměrná známka dotazníku hodnoceného dětmi byla 1,45.

Hodnocení hypotéz:

Hypotéza č. 1., tedy *Děti chodí do knihovny jen kvůli knihám*, se nepotvrdila. Z výsledků vyplývá, že děti do knihovny chodí i kvůli kamarádům, příjemnému či klidnému prostředí i kvůli akcím, které knihovny pořádají.

Hypotéza č. 2., *Děti by knihovny navštěvovaly více, pokud by knihovny připravovaly atraktivní programy*, byla potvrzena. Díky odpovědím můžeme předpokládat, že kdyby byly v knihovnách vyvíjeny pravidelné a atraktivní programy pro děti a mládež, nejen že by se pravděpodobně zvýšil počet nových čtenářů, ale patrně by se zvýšila i čtenářská gramotnost.

3 Metodika aktivit pro dětské čtenáře

V této části diplomové práce jsou popsány jednotlivé kroky vedoucí k úspěšné implementaci aktivit pro dětské čtenáře v knihovnách.

Jak již bylo zmíněno, pokud rodiče svým dětem dostatečně nečtou, pokud se v rodinách nachází málo knih, pokud děti své rodiče nevidí s knihou, je pak obtížné vytvořit ty správné čtecí návyky. Již od útlého věku dětí mohou knihovny nabízet programy pro maminky s dětmi – společné čtení a setkávání se v knihovně. Děti si tak tvoří nejen jedny z prvních kontaktů s knihou, ale i kontakty sociální. Proto, aby knihovna poskytovala služby pro všechny věkové kategorie čtenářů a aby se stala nepostradatelnou institucí pro každého člověka, je nutné rozvíjet jejich čtenářské návyky.

3.1 Doporučení pro knihovny

Věk dětí do 3 let

Založit klub pro maminky s nejmenšími dětmi (věk dětí do tří let), četnost scházení se 1x za 14 dnů v hodinách, kdy je pro veřejnost zavřeno. Vhodné knihy k prohlížení by měly být omyvatelné – z umělé hmoty, pěnové. Na program zařadit říkadla, rýmovačky, jednoduché rytmické písničky. Je zde možnost spolupráce i s mateřskými a rodinnými centry.

Děti ve věku 3–6 let

Navázat kontakt s místní mateřskou školou a domluvit se na pravidelných návštěvách knihovny. Návštěvy mohou probíhat buď jednou měsíčně, nebo podle potřeby a požadovaných témat (Vánoce, Velikonoce, Den Země, podzim, sporty, zvířátka, ovoce, Večerníčky, apod.). Připravit si poutavý program – krátké videoukázky, zvukové záznamy, nachystat pomůcky, jako jsou obrázky k vybarvování, předměty týkající se tématu, atd. Na závěr návštěvy zařadit malý opakovací test s jednoduchými otázkami, aby děti prokázaly, co si zapamatovaly. Také je vhodné rozdat drobné odměny – obrázky k vybarvení, které mohou donést na příští setkání. Z těchto obrázků pak mohou být tvořeny výstavky, které zároveň ozdobí a oživí prostor knihovny.

První ročník ZŠ

V prvním ročníku ZŠ je vhodnou spoluprací mezi knihovnou a ZŠ kampaň Knížka pro prvňáčka. Po splnění určených podmínek (v období od prosince do května připravuje knihovna pro prvňáčky návštěvy knihovny a pořádá další akce vedoucí k rozvoji zájmu o četbu, jako jsou společná čtení, výstavy, besedy s autory a ilustrátory knih a další) děti obdrží knihu, která po tři roky není k dispozici v běžném prodeji. Tak se u dětí dostavuje pocit výjimečnosti z držení takovéto knihy. Část těchto knih je distribuována zdarma, pokud na některé přihlášené knihovny knihy zdarma nevyjdou, mohou si je objednat u dodavatele za zvýhodněnou cenu. Na konci školního roku mohou knihovny spojit předávání těchto knih s pasováním dětí na čtenáře.

Další aktivitou je seznámení dětí s provozem knihovny, základním řazením fondu, jak se chovat ke knihám a v knihovně obecně.

Nižší stupeň ZŠ

Pro žáky od druhých do pátých tříd je vhodné rozvíjet základy položené v rámci kampaně Knížka pro prvňáčka. Na knihovnických lekcích zopakovat, kdo je autor, ilustrátor, jakým způsobem jsou uloženy a řazeny knihy v knihovně. Dobrým doplňkem ke klasickým knihovnickým lekcím jsou lekce tematické (pohádky, pověsti a báje, komiksy, příběhy o dětech, dobrodružné knihy), týkající se např. právě probíraného učiva. Neméně důležité je umět školákům doporučit vhodné a zajímavé knihy.

Vyšší stupeň ZŠ

Na druhém stupni ZŠ je již nutné více se zaměřit na informační výchovu a internet. Ve spolupráci s pedagogy sestavovat seznamy doporučených knih nejen na základě knih obsažených ve fondu knihovny, ale i na základě rámcového vzdělávacího programu. Zajímavou aktivitou by mohlo být zajištění mezigeneračních besed, aby si děti porovnaly život svůj s životy svých rodičů a prarodičů. Tuto aktivitu je vhodné zorganizovat k významným historickým okamžikům, jako je připomínka konce 2. sv. války nebo sametová revoluce.

Vzhledem k neustále se zvyšující technické úrovni dětí a mládeže je nutno zaměřit se i na práci s on-line katalogem, podle jakých způsobů lze vyhledávat

dokumenty, provádět rezervaci knih, prodlužovat výpůjčky, atd. Nesmíme zapomenout ani na možnosti internetu – děti by měly vědět, jak se bezpečně chovat na internetu⁸⁵ a že ne vše, co na internetu naleznou, je pravdivé. Je vhodné zařadit do knihovnické lekce rozšířené možnosti vyhledávání na internetu (Booleovské operátory, vyhledávání podle obrázků, blízkost slov, atd.).

Střední škola

Pro studenty středních škol je výborným doplňkem organizace zajímavých programů na aktuální témata (multikulturalismus, současná politická témata, besedy s politiky a představiteli měst, apod.). Mají tak náhled na věc ze dvou institucí a utváří si tak vlastní názory. Tuto věkovou skupinu je vhodné seznámit se základy práce při vyhledávání relevantních informací v odborných databázích.

Aktivity pořádané nad rámec běžných knihovnických činností

Mezi aktivity nad rámec běžných knihovnických činností můžeme zařadit celoroční hry – každý měsíc vyhlásit buď soutěžní křížovku, osmisměrku nebo test na různá témata (pohádky, večerníčky, komiks, fantasy knihy, atd.). Za správné vyluštění ohodnotit určitým počtem bodů. Je možné i doplňkové získávání bodů na akcích knihovny (Noc s Andersenem, tvůrčí dílny). Po nasbírání určitého počtu bodů lze body směnít za odměny, jako jsou knihy, stolní hry nebo třeba inteligentní hračky. Děti se tak učí základům tržního chování. Celoroční hry lze samozřejmě také obměňovat – jeden rok mohou soutěžit jednotlivci, další třeba celé třídy nebo i školní týmy různých škol.

Knihovna může zadat i literární soutěže k významnému výročí spisovatelů, nebo informovat o již existujících soutěžích (Můj svět, Literární cena Knižního klubu, Hledá se autor bestselleru, apod.)⁸⁶ Informace o literárních soutěžích rovněž posílají pořadající knihovny do odborných elektronických konferencí Andersen a Knihovna.

Další vhodnou aktivitou jsou výtvarné soutěže, a to buď ty, které organizují přímo knihovny, nebo které knihovny zprostředkují (např. výtvarná soutěž Celé Česko

---

⁸⁵ Např. <http://www.bezpecnyinternet.cz/>

⁸⁶ Informace o literárních soutěžích např. na webu Vaše literatura, <http://www.vaseliteratura.cz/souteze/literarni-souteze/255-prehled-literarnich-soutezi.html>

čte dětem⁸⁷). Mohou to být soutěže k význačným jubileím spisovatelů, ale také k určitému tématu (Den Země, Vánoce, prázdniny, atd.).

V poslední době začaly knihovny organizovat nejrůznější fotografické soutěže, jako např. vyfotit se s knihou na dovolené nebo do jaké nejvzdálenější destinace kniha doputovala. Z těchto snímků pak knihovny mohou tvořit nástěnky – ať již digitální na svých webech, nebo fyzické v knihovně.

Jako dobrý nápad se jeví každoročně uspořádat tematické spaní v knihovně pro jeden stálý ročník základní školy (např. 4.), nejlépe na aktuální nebo známé téma (Harry Potter, Malý poseroutka). Vytvořit k tomuto odpovídající podklady – vymyslet hry a připravit obrázky, videoukázky, je dobré zařadit i vyhledávání informací v knihách a vyhledávání v on-line katalogu. Důležité je nezapomenout na vyhodnocení a malé odměny pro děti.

Toto je jen malý a informativní výčet akcí, které by knihovny mohly pořádat pro své čtenáře. Záleží na mnoha faktorech, zda se organizace akce vydaří, ale pokud knihovnickou práci vykonávají nadšení a pro svou práci zapálení lidé, věříme, že i ty nejmenší knihovny se mnohdy mohou stát inspirací pro ostatní.

---

⁸⁷ Více informací na <http://celeceskoctedetem.cz/pro-deti/clanek-31>

Závěr

Role venkovských knihoven je v prostředí obcí jedinečná a nezaměnitelná, často se jedná o jediné kulturní zařízení v obci, a proto by jejich rozvoji i celkové úloze v procesu výchovy čtenářů měla být věnována větší pozornost.

Cílem práce bylo zmapovat aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách obcí Sdružení obcí Hlučínska, analyzovat praktické fungování knihoven v regionu, zjistit, jakým způsobem knihovny připravují nové čtenáře, jak mezi sebou spolupracují a jaké akce připravují pro své čtenáře mimo svou hlavní náplň.

V uplynulých 25 letech prošel vývoj knihoven dlouhou a rozmanitou cestu od pouhého skladu a půjčovny knih a dokumentů až k současné podobě kulturních, vzdělávacích, informačních nebo i komunitních center obce. Díky tomuto vývoji již veřejné knihovny v České republice nabízejí dětem širokou škálu různých aktivit na úrovni celostátní nebo také mezinárodní. Významný vliv na zapojení dětských čtenářů mají však zejména lokální programy knihoven, které dokáží zapojit do volnočasových aktivit podstatnou část čtenářů. Inspiraci získávají knihovny zejména výměnou zkušeností a ukázkami dobré praxe na společných setkáních, na seminářích, z webových stránek, na sociálních sítích knihoven nebo z článků v odborných časopisech.

Praktickou část práce tvořilo samostatně realizované dotazníkové šetření v knihovnách obcí Sdružení obcí Hlučínska. Jedna část šetření byla zaměřena na samotné knihovny (celkem jich bylo osloveno 26) a bylo zjištěno, že většina knihoven má zájem na pořádání aktivit pro děti, i když některé pořádají tyto aktivity v malém rozsahu. Dále bylo zjištěno, že knihovny jsou ochotné zapojovat se do výměny zkušeností s aktivitami pro děti a mládež a také, že knihovny organizují spíše klasické knihovnické akce, jako besedy a lekce, než nové a moderní formy práce se čtenářem.

Druhá část šetření byla zaměřena na samotné čtenáře, kdy bylo osloveno téměř 1 500 osob mladších 15 let. Důležitým zjištěním bylo, že více jak dvě třetiny respondentů chodí do knihoven rádo, ať už kvůli samotnému prostředí knihovny, knihám, kamarádům, ale i kvůli akcím, které knihovny pořádají. Toto zjištění má nezanedbatelný význam a zároveň přináší i příležitost pro rozvoj nových aktivit a forem práce se čtenářem v knihovnách, a pokud by knihovny připravovaly těchto akcí více, zvýšil by se nejen počet nových čtenářů, ale následně by došlo i ke zvýšení čtenářské gramotnosti.

Doplňující menší dotazníkové šetření v knihovnách zahraničních družebních obcí ukázalo, že rozvoji čtenářství a čtenářských návyků se věnují především knihovny v Německu a Maďarsku. Slovenské a polské knihovny v této oblasti nevyvíjejí mnoho aktivity.

Jako důležitou součástí procesu zlepšování dětského čtenářství v malých venkovských knihovnách se jeví zejména nutnost dalšího vzdělávání pracovníků knihoven, a to především pracovníků dětských oddělení. Vhodnými doplňkovými nástroji v této oblasti je studium odborných knihovnických časopisů, ale např. také zapojení do odborných elektronických konferencí.

Hlavním cílem této diplomové práce bylo zejména přiblížit celostátní i mezinárodní aktivity na podporu rozvoje čtenářství dětí a tím naznačit možnosti dalšího rozvoje dětského čtenářství na venkově. Její výsledky tak mohou posloužit jako inspirace pro samotné knihovny pro obhájení své činnosti a jejich další rozvoj, ale také pro jejich zřizovatele.

Sekundárním cílem práce je pak celkové zlepšení služeb a aktivit pro dětské čtenáře, navázání nové nebo rozvoj stávající spolupráce mezi menšími knihovnami a tím i prevence sociálně patologických jevů. Ověření splnění tohoto cíle a jeho úspěšnost je však závislé na vhodném využití výsledků této práce v delším časovém horizontu.

Součástí práce jsou i doporučení pro knihovny, které mohou využít pro svou práci s dětmi. Jsou zde uvedeny konkrétní tipy a příklady, které mohou malým čtenářům pomoci v rozvíjení jejich čtenářských návyků.

Venkovské knihovny mají dostatečný potenciál pro rozvoj aktivit pro dětské čtenáře, jsou však limitovány zejména možnostmi finančními a personálními. Knihovny by však vždy měly sloužit koncovým uživatelům a jejich potřebám, kterými dnes jsou zejména rychlost zprostředkování informací, komfort při návštěvách knihovny, ale samozřejmě i osobnost knihovníka.

Seznam použitých pramenů a literatury

Monografie, seriály:

- 1) ČÁPOVÁ, Mirka a Hana HANÁČKOVÁ. Kreativní, nápaditá a úžasná Noc s Andersenem 2013. Čtenář. 2013, roč. 65, č. 5, s. 188-189. ISSN 0011-2321.

- 2) DISMAN, Miroslav. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 1998. 374 s. ISBN 80-7184-141-2.

- 3) HOMOLOVÁ, Kateřina. *Uživatelská propedeutika*. 1. vyd. Opava: Slezská univerzita v Opavě, Filozoficko-přírodovědecká fakulta v Opavě, Ústav bohemistiky a knihovnictví, 2010, 196 s. ISBN 978-80-7248-625-0.

- 4) HOŇKOVÁ, Jitka, ed. *Zpěvník hlučínských a polských lidových písní = Śpiwnik hluczynskich i polskich pieśni ludowych* [hudebnina]. Hlučín: Sdružení obcí Hlučínska, [2013]. 1 zpěvník (216 stran).

- 5) MATĚJČEK, Zdeněk. *Co, kdy a jak ve výchově dětí*. Vyd. 6. Praha: Portál, 2013, 143 s. ISBN 978-80-262-0519-7.

- 6) NÁRODNÍ KNIHOVNA ČESKÉ REPUBLIKY - KNIHOVNICKÝ INSTITUT. *Standard pro dobrou knihovnu: metodický pokyn Ministerstva kultury k vymezení standardu veřejných knihovnických a informačních služeb poskytovaných knihovnami zřizovanými a/nebo provozovanými obcemi a kraji na území České republiky*. 1. vyd. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2012, 11 s. ISBN 978-80-7050-616-5.

- 7) PLAČEK, Vilém. *Prajzáci aneb K osudům Hlučínska 1742-1960*. Vyd. 1. Kravaře: Kulturní středisko zámek Kravaře, 2000, 164 s. ISBN 80-902-5265-6.

- 8) *Služby veřejných knihoven: směrnice IFLA*. 2., zcela přeprac. vyd. Editor Christie Koontz, Barbara Gubbin. Praha: Národní knihovna České republiky - Knihovnický institut, 2012, 203 s. ISBN 978-80-7050-612-7.

- 9) TRÁVNÍČEK, Jiří. *Čteme?: obyvatelé České republiky a jejich vztah ke knize (2007)*. Vyd. 1. Brno, 2008, 207 s. ISBN 978-807-0505-540.

Internetové zdroje:

- 1) A MAGYAR KÖNYVTÁROSOK EGYESÜLETE. *Bemutatózás* [online]. 2004 - 2014 [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://mke.info.hu/rolunk/bemutakozas/>

- 2) BASL, Josef, Iveta KRAMPOLOVÁ, Vladislav TOMÁŠEK a Martina VERNEROVÁ. *PIRLS 2011 & TIMSS 2001: Vybraná zjištění* [online]. 1. vyd. Praha: Česká školní inspekce, 2013 [cit. 2015-01-14]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/getattachment/84d6bbdd-3110-4abf-ba68-c7bac080a502>

- 3) Bibliotheksleben. BERUFSVERBAND INFORMATION BIBLIOTHEK E. V. *Berufsverband Information Bibliothek e. V.* [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.bib-info.de/verband/projekte/portal-bibliotheksleben-bibliothekssterben/bibliotheksleben.html>

- 4) Celé Česko čte dětem [online]. 2006. [cit. 2014-11-24]. Dostupné z <http://www.celeceskoctedetem.cz/>

- 5) Cena Hanse Christiana Andersena 2013 putuje do ČR. In: *Ministerstvo zahraničních věcí: Velvyslanectví české republiky v Kodani* [online]. 2013-04-03 [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.mzv.cz/copenhagen/cz/novinky/x2013/cena_hanse_christian_andersena_2013.html

- 6) Čtenáři a čtení v České republice. *Ústav pro českou literaturu AV ČR, v. v. i.* [online]. [cit. 2015-01-18]. Dostupné z: <http://www.ucl.cas.cz/cs/ctenari-a-cteni>

- 7) Das Projekt. LESEN MACHT STARK: LESEN UND DIGITALE MEDIEN. *Lesen macht stark: Lesen und digitale Medien* [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: http://www.lesen-und-digitale-medien.de/de_DE/das-projekt-lesen-macht-stark

- 8) Databanka vzdělávacích knihovnických programů. *Knihovna Jiřího Mahena v Brně* [online]. [cit. 2015-01-18]. Dostupné z: <http://knihovnici.kjm.cz/>

- 9) Den pro dětskou knihu. In: *Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky: Akce a projekty* [online]. [cit. 2014-11-24]. Dostupné z: <http://skipcr.cz/akce-a-projekty/knihovnicke-akce/den-pro-detskou-knihu>

- 10) Der Deutsche Bibliotheksverband e.V. (dbv). DER DEUTSCHE BIBLIOTHEKSVERBAND E.V. (DBV). *Der Deutsche Bibliotheksverband e.V. (dbv)* [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.bibliotheksverband.de/>

- 11) Der VDB. VEREIN DEUTSCHER BIBLIOTHEKARE. *Verein Deutscher Bibliothekare* [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.vdb-online.org/verein/>
- 12) GIEBISCH, Roman. Stručný přehled výsledků projektů VISK 2 za rok 2013. *Veřejné informační služby knihoven: Program Ministerstva kultury* [online]. 2014-01-30 [cit. 2015-01-18]. Dostupné z: <http://visk.nkp.cz/VISK2.htm>
- 13) Herzlich willkommen auf unserer Webseite. DIE DEUTSCHE GESELLSCHAFT FÜR INFORMATION UND WISSEN E.V. *Die Deutsche Gesellschaft für Information und Wissen e.V.* [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.dgi-info.de/>
- 14) CHALUPOVÁ, Jana. Kampaň na podporu četby knih ROSTEME S KNIHOU. *Čtenář: Měsíčník pro knihovny* [online]. 2012, roč. 64, č. 4 [cit. 2014-11-29]. Dostupné z: <http://ctenar.svkk1.cz/clanky/2012-roc-64/4-2012/kampan-na-podporu-cetby-knih-rosteme-s-knihou-96-1187.htm>
- 15) INDRÁKOVÁ, Radmila. NÁRODNÍ PEDAGOGICKÉ MUZEUM A KNIHOVNA J. A. KOMENSKÉHO. *Záložka do knihy spojuje školy* [online]. 2004 - 2014 [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://csk.npmk.cz/node/82>
- 16) Kto sme. In: *Osmijanko: nezisková organizácia* [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.osmijanko-ba.sk/page/index.php?action=subcat&id=7>
- 17) Kysucký Lieskovec: Oficiálne stránky obce. KYSUCKÝ LIESKOVEC. *Kysucký Lieskovec* [online]. [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://www.kysuckylieskovec.sk/home>
- 18) Literacy in the Information Age: Final report of the international adult literacy survey. [online]. [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: <http://www.oecd.org/education/skills-beyond-school/41529765.pdf>
- 19) Obec Doľany: O obci. DOĽANY. *Obec Doľany* [online]. [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: <http://dolany.sk/index.php/sk/hlavnastranka/o-obci>
- 20) O Fundacji. CAŁA POLSKA CZYTA DZIECIOMCH. *Cała Polska czyta dzieciom* [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.calapolskaczytadzieciom.pl/o-fundacji>
- 21) OLECKÁ, Ivana a Kateřina IVANOVÁ. Metodologie vědecko-výzkumné činnosti. Olomouc: Moravská vysoká škola Olomouc. 2010. 44 s. ISBN 978-80-87240-33-5.

Dostupné z: http://www.mvso.cz/data/upload/Projekty/41Metodologie_vedecko-vyzkumne_cinnosti.pdf

22) O SBP. STOWARZYSZENIE BIBLIOTEKARZY POLSKICH. *Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich Ogólnopolski portal bibliotekarski* [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.sbp.pl/sbp/dzialalnosc>

23) PALEČKOVÁ, Jana, Vladislav TOMÁŠEK a Josef BASL. *Hlavní zjištění výzkumu PISA 2009: Umíme ještě číst?* [online]. 1. vyd. Praha: Ústav pro informace ve vzdělávání, 2010 [cit. 2015-01-10]. ISBN 978-80-211-0608-6. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/ministerstvo/novinar/tiskova-konference-ke-zverejneni-vysledku-mezinarodniho-1?highlightWords=PISA+2009>

24) PIRLS. In: *Česká školní inspekce: Mezinárodní šetření* [online]. [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: <http://www.csicr.cz/Prave-menu/Mezinarodni-setreni/PIRLS>

25) Podrobný popis výzkumu. In: *PISA 212: Program pro mezinárodní hodnocení žáků* [online]. [cit. 2015-01-10]. Dostupné z: http://www.pisa2012.cz/?a=podrobny_popis_vyzkumu

26) SLEJŠKA, Zdeněk. *Stručné shrnutí výsledků mezinárodního výzkumu PISA 2009*. In: *Eduin: Vzdělávání je i naše věc* [online]. 2010-12-07 [cit. 2015-01-11]. Dostupné z: <http://www.eduin.cz/clanky/strucne-shrnuti-mezinarodniho-vyzkumu-pisa-2009/>

27) SLOVENSKÁ ASOCIÁCIA KNIŽNÍC. *Slovenská asociácia knižníc 2010* [online]. 2010 [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: <http://www.sakba.sk/>

28) STRAKOVÁ, Jana, Arnošt VESELÝ a Lucie KELBLOVÁ. *Hlavní zjištění z mezinárodního výzkumu vědomostí a dovedností dospělých PIAAC* [online]. 1. vyd. 2013 [cit. 2015-01-15]. Dostupné z: http://www.piaac.cz/attach/vysledky/PIAAC_hlavni_zjisteni.pdf

29) SVĚT KNIHY PRAHA 2015 v číslech. [Http://sk2015.svetknihy.cz/](http://sk2015.svetknihy.cz/) [online]. 2015 [cit. 2015-05-23]. Dostupné z: <http://sk2015.svetknihy.cz/>

30) Über uns. BIBLIOTHEK & INFORMATION DEUTSCHLAND E. V. *Bibliothek & Information Deutschland e. V.* [online]. [cit. 2014-12-29]. Dostupné z: http://www.bideutschland.de/ueber_uns/

31) Vítejte na serveru Sdružení obcí HLUČÍNSKA. *Sdružení obcí Hlučínska* [online]. [cit. 2014-07-28]. Dostupné z: <http://www.hlucinsko.com/>

32) Zlatá rybka 2014. *Murova čítareň* [online]. 2014 [cit. 2015-05-23]. Dostupné z: http://www.murovacitaren.sk/index.php?option=com_content&view=article&id=1001:z-lata-rybka-2014&catid=16&Itemid=33

Legislativní dokumenty, normy:

1) Metodický pokyn Ministerstva kultury k zajištění výkonu regionálních funkcí knihoven a jejich koordinaci na území České republiky. Praha: Ministerstvo kultury ČR, 2005. 16 s. Dostupné z: knihovnam.nkp.cz/sekce.php3?page=10_RegFceRozc.htm&PHPSESSID=7c36b5570947bdf219f83c6a772c2059

Seznam schémat a tabulek

Schémata:

Graf č. 1 – Pořádá Vaše knihovna akce pro děti do 15 let?

Graf č. 2 – Vypište všechny možnosti, kde berete tipy a nápady na pořádané akce pro děti.

Graf č. 3 – Zapojuje se vaše knihovna do výměny tipů a nápadů na akce pro děti? Uveďte jak.

Graf č. 4 – Zatrhněte, kolikrát jste uvedenou akci pořádali v roce 2013.

Graf č. 5 – Jak o akcích, které pořádáte, děti informujete?

Graf č. 6 – Chodíš do knihovny?

Graf č. 7 – Zatrhni všechny důvody, proč do knihovny chodíš.

Graf č. 8 – Zatrhni, kolikrát ses v roce 2013 účastnil níže uvedených akcí v knihovně.

Graf č. 9 – Rozložení dotazovaných dle pohlaví

Graf č. 10 – Rozložení dotazovaných dle věku

Tabulky:

Tabulka č. 1 – Neprofesionální knihovny obcí Sdružení obcí Hlučínska, 2013

Tabulka č. 2 – Neprofesionální knihovny obcí Sdružení obcí Hlučínska, 2014

Tabulka č. 3 – Profesionální knihovny obcí Sdružení obcí Hlučínska, 2013

Tabulka č. 4 – Profesionální knihovny obcí Sdružení obcí Hlučínska, 2014

Tabulka č. 5 – Počty akcí v knihovnách za rok 2013

Tabulka č. 6 – Jiné důvody navštěvování knihovny

Tabulka č. 7 – Spaní v knihovně

Tabulka č. 8 – Hry, soutěže, turnaje, tvůrčí a výtvarné dílny

Tabulka č. 9 – Další akce pro děti

Tabulka č. 10 – Čtení obecně

Tabulka č. 11 – Knihy

Tabulka č. 12 – Co mi v knihovně chybí

Tabulka č. 13 – Sporty

Tabulka č. 14 – Tematické dny

Tabulka č. 15 – Ostatní

Tabulka č. 16 – Počty dětí navštěvujících konkrétní knihovny

Seznam použitých zkratek

- BIB – Berufsverband Information Bibliothek e. V. (Profesionální asociace knihoven)
- BID – Bibliothek & Information Deutschland (Knihovna & Informace Německa)
- CČČD – Celé Česko čte dětem
- DGI – Die Deutsche Gesellschaft für Information und Wissen e.V. (Německá společnost pro informace a vědění)
- DBY – Der Deutsche Bibliotheksverband e.V. (Německá knihovnická asociace)
- IALS – International Adult Literacy Survey (Mezinárodní průzkum literární gramotnosti dospělých)
- IBBY – International Board on Books for Young People (Mezinárodní sdružení pro dětskou knihu)
- IEA – The International Association for the Educational Achievement (Mezinárodní asociací pro hodnocení výsledků vzdělávání)
- KDK – Klub dětských knihoven
- MěK – Městská knihovna
- MK – Místní knihovna
- MKE – Magyar Könyvtárosok Egyesülete (Maďarská knihovnická asociace)
- OECD – Organisation for Economic Co-operation and Development (Organizace pro hospodářskou spolupráci a rozvoj)
- OK – Obecní knihovna
- PIAAC – Programme for the International Assessment of Adult Competencies (Mezinárodní výzkum vědomostí a dovedností dospělých)
- PISA – Programme for International Student Assessment (Program mezinárodního hodnocení studentů)
- PIRLS – Progress in International Reading Literacy Study (Vývoj v mezinárodním výzkumu čtenářské gramotnosti)
- SBP – Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich (Polská knihovnická asociace)
- SKIP ČR – Svaz knihovníků a informačních pracovníků České republiky
- SOH – Sdružení obcí Hlučínska
- VDB – Der Verein Deutscher Bibliothekare (Svaz německých knihovníků)
- VISK – Veřejné informační služby knihoven
- ZŠ – Základní škola

Seznam příloh

Příloha č. 1 – Vysvědčení Kamarádka knihovna – první strana

Příloha č. 2 – Vysvědčení Kamarádka knihovna – druhá strana

Příloha č. 3 – Dotazník pro knihovny Sdružení obcí Hlučínska

Příloha č. 4 – Dotazník po děti Sdružení obcí Hlučínska

www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz

NAŠE KNIHOVNA JE...

LIBRARY TV **LIVE**

Vážení diváci!
Nacházíme se před naší
knihovnou, která se jmenuje
knihovny a město
a můj hostem je
který nám o své knihovně
vzpíše své jméno
něco řekne.

KNIHOVNA

Barbora Bůk redakce zpravodajství

NK **MINISTERSTVO KULTURY** **skip 3M**

www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz

www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz

Co na srdci, to v peru, tužce, fixu či pastelkách:

www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz www.kamaradk knihovna.cz

Příloha č. 2 – Vysvědčení Kamarádka knihovna – druhá strana

LIBRARY TV
NOVINKY
USEM NAPOŠTĚ
CO TI CHYBÍ V NAŠÍ KNIHOVNĚ?

VÝPŮJČNÍ DOBA
ÚTERY 8:00-13:00
PÁTEK 8:00-12:00
mimo duben, srpen a prosinec

LIVE
JÍZDENKY MHD NEVEDEME!
VÝPŮJČNÍ DOBA

LIBRARY TV
DOBRODRUŽNÉ
PROČ CHODÍŠ DO KNIHOVNY?

LIBRARY TV
NOVINKY
ARRY A ODZILLA
KNIHOVNA POKROČILÁ
NOVINKY
ZTRÁTY A NÁLEZ
SEBE VÁS OBZVLÁŠTĚ ANIMÁTORŮ
CO SE TI LÍBÍ V NAŠÍ KNIHOVNĚ?

LIBRARY TV
DOBRODRUŽNÉ
PROČ NECHODÍŠ DO KNIHOVNY?

LIVE
VÝPŮJČNÍ DOBA

LIBRARY TV
NOVINKY
ARRY A ODZILLA
KNIHOVNA POKROČILÁ
NOVINKY
ZTRÁTY A NÁLEZ
SEBE VÁS OBZVLÁŠTĚ ANIMÁTORŮ
CO SE TI LÍBÍ V NAŠÍ KNIHOVNĚ?

LIBRARY TV
DOBRODRUŽNÉ
PROČ NECHODÍŠ DO KNIHOVNY?

LIVE
VÝPŮJČNÍ DOBA

Příloha č. 3 – Dotazník pro knihovny Sdružení obcí Hlučínska

Aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách obcí a měst Sdružení obcí Hlučínska - knihovny

Aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách obcí a měst Sdružení obcí Hlučínska - knihovny

Dobrý den,

jmenuji se Jana Štěpánková a jsem studentkou knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu. Pro svou diplomovou práci potřebuji získat údaje o akcích pro děti, které pořádaly knihovny v obcích a městech Sdružení obcí Hlučínska v roce 2013.

Vyplnění tohoto dotazníku Vám zabere zhruba 5 minut.

Pořádá Vaše knihovna aktivity pro děti do 15 let věku?

- Ano
 Ne

Vypište všechny možnosti, kde berete tipy a nápady na pořádané akce pro děti:

- využíváme konferenci Andersen
 využíváme Databanku vzdělávacích knihovnických programů
 využíváme web Svazu knihovníků a informačních pracovníků České republiky (SKIP ČR)
 inspirujeme se u jiných knihoven
 čerpáme z vlastních nápadů
 akce pro děti nepořádáme
 jiné - prosím vypište

Zapojuje se Vaše knihovna do výměny tipů a nápadů na akce pro děti? Uvedte jak.

- přispíváme do konference Andersen
 přispíváme do Databanky vzdělávacích knihovnických programů
 spolupracujeme s okolními knihovnami
 do výměny nápadů se nijak nezapojujeme
 jiné - prosím vypište

Aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách obcí a měst Sdružení obcí Hlučínska - knihovny

Zatrhňte, kolikrát jste uvedenou akci pro děti pořádali v roce 2013.

	1x	2x	3x	4x	5x a více	tuto akci jsme v roce 2013 nepořádali
Noc s Andersenem	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Maraton čtení	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den pro dětskou knihu	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pasování čtenářů	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tvůrčí dílny	☐	☐	☐	☐	☐	☐
turnaje v různých hrách (pexeso, piškvorky, scrabble, atd.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐
literární kvízy a soutěže	☐	☐	☐	☐	☐	☐
výtvarné soutěže	☐	☐	☐	☐	☐	☐
celoroční hra	☐	☐	☐	☐	☐	☐
knihovnické lekce	☐	☐	☐	☐	☐	☐
besedy se spisovateli či ilustrátory	☐	☐	☐	☐	☐	☐

Jak o těchto akcích informujete veřejnost, potažmo děti? Zatrhňte všechny možnosti.

- využíváme internet - stránky knihovny, popř. obce
- využíváme Facebook
- spolupracujeme s místní základní školou (posíláme plakáty, ve škole děti informují pedagogové a školní rozhlas)
- publikujeme informace v obecním zpravodaji
- oslovujeme děti osobně
- vyvěšujeme v knihovně plakáty
- o těchto akcích nijak neinformujeme
- jiné - prosím vypište

Aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách obcí a měst Sdružení obcí Hlučínska - knihovny

Uveďte jméno knihovny, za kterou jste dotazník vyplňovali.

Ohodnoťte prosím kvalitu tohoto dotazníku - čím více hvězdiček, tím lépe.

☆☆☆☆☆ / 5

Příloha č. 4 – Dotazník po děti Sdružení obcí Hlučínska

Aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách obcí a měst Sdružení obcí Hlučínska - děti

Aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách obcí a měst Sdružení obcí Hlučínska - děti

Milé děti,

jmenuji se Jana Štěpáníková a jsem studentkou knihovnictví se zaměřením na veřejné knihovny komunitního typu. Pro svou diplomovou práci potřebuji zjistit, jaké jsou Vaše názory na akce pro děti v knihovnách.

Vyplnění tohoto dotazníku Vám zabere maximálně 10 minut.

1. Chodíš do knihovny?

Ano

Ne

2. Zatrhni všechny důvody, proč do knihovny chodíš:

baví mě to

přejí si to rodiče

v knihovně se mi líbí

v knihovně je klid

protože tam chodí kamarádi

knihovna pořádá zajímavé akce

do knihovny nechodím

jiné - prosím vypiš

Aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách obcí a měst Sdružení obcí Hlučínska - děti

3. Ať už do knihovny chodíš nebo nechodíš, je pravděpodobné, že ses některých akcí knihovny zúčastnil. Zatrhni, kolikrát ses v roce 2013 účastnil níže uvedených akcí v knihovně.

	1x	2x	3x	4x	5x a více	této akce jsem se v roce 2013 neúčastnil/a	nevím
Noc s Andersenem	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Maraton čtení	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Den pro dětskou knihu	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
Pasování čtenářů	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
tvůrčí dílny	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
turnaje v různých hrách (pexeso, piškvorky, scrabble, atd.)	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
literární kvízy a soutěže	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
výtvarné soutěže	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
celoroční hra	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐
knihovnické lekce	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

	1x	2x	3x	4x	5x a více	této akce jsem se v roce 2013 neúčastnil/a	nevím
besedy se spisovateli či ilustrátory	☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

4. Přál/a by sis v knihovně jiné akce pro děti? Vypiš, jaké akce by to měly být.

Aktivity pro dětské čtenáře v knihovnách obcí a měst Sdružení obcí Hlučínska - děti

5. Jsem

 chlapec dívka

6. Kolik je Ti let?

 7 let 8 let 9 let 10 let 11 let

7. Ve kterém městě nebo obci chodíš do knihovny?

 do knihovny nechodím navštěvuji knihovnu v ...

8. Ohodnoť prosím kvalitu tohoto dotazníku jako ve škole. To znamená 1 - nejlepší, 5 - nejhorší.

☆☆☆☆☆ / 5Děkuji za vyplnění dotazníku. Výsledky budou publikovány na webu Sdružení obcí Hlučínska www.hlucinsko.com.